

1 INLEDNING	5
1.1 Bakgrund	5
1.2 Problemdiskussion.....	6
1.3 Problemformulering	7
1.4 Syfte.....	7
1.5 Avgränsningar	7
1.6 Disposition.....	7
2 METOD	9
2.1 Val av ämne	9
2.2 Övergripande angreppssätt	9
2.2.1 Synsätt.....	9
2.2.1.1 Vår referensram.....	10
2.2.1.2 Perspektiv	10
2.2.2 Vetenskaplig metod	10
2.2.2.1 Deduktiv och induktiv.....	10
2.2.2.2 Kvantitativ och kvalitativ	11
2.3 Handgripligt angreppssätt.....	12
2.3.1 Sekundärdata.....	12
2.3.1.1 Val av teori.....	12
2.3.1.2 Insamling av sekundärdata.....	12
2.3.2 Primärdata.....	12
2.3.2.1 Val av respondenter	12
2.3.2.2 Insamling av primärdata.....	13
2.3.2.3 Intervjumetod	13
2.4 Källkritik.....	13
2.4.1 Primärdata.....	13
2.4.2 Sekundärdata.....	14
3 SVENSK REDOVISNINGSTEORI	15
3.1 Redovisningsprinciper och normer.....	15
3.1.1 God redovisningssed.....	15
3.1.2 Rättvisande bild	15
3.1.3 Fortlevnadsprincipen	16
3.1.4 Försiktighetsprincipen	16
3.1.5 Realisationsprincipen.....	16
3.1.6 Lägsta värdets princip	16
3.2 Svensk redovisningsutveckling	16
3.2.1 Lagstiftning.....	17
3.2.2.1 Bokföringslag.....	17
3.2.2.2 Aktiebolagslag	17
3.2.2.3 Årsredovisningslag.....	17
3.2.2 Normgivande organ	17
3.2.3 EG-direktivens påverkan	18

3.2.3.1 Det fjärde bolagsdirektivet.....	18
3.2.3.2 Det sjunde bolagsdirektivet.....	18
3.3 Finansiella instrument	19
3.4.1 Några olika typer av finansiella instrument.....	20
3.4.2 Klassificering av finansiella instrument	20
3.4.3 Värdering av finansiella instrument.....	21
3.5 Vinstutdelning i aktiebolag.....	22
4 INTERNATIONELL REDOVISNINGSTEORI	24
4.1 Grundläggande antaganden	24
4.1.1 Bokföringsmässiga grunder	24
4.1.2 Antagande om fortlevnad.....	25
4.2 Kvalitativa egenskaper	25
4.2.1 Begriplighet	25
4.2.2 Relevans.....	25
4.2.3 Tillförlitlighet.....	25
4.2.4 Jämförbarhet	26
5 IAS 39	27
5.1 Sammanfattning av IAS 39	27
5.1.1 Standardens omfattning	27
5.1.2 Definitioner.....	28
5.1.3 Klassificeringar av finansiella instrument	29
5.1.4 Att bokföra eller att boka bort.....	30
5.1.5 Värdering	31
5.1.6 Investeringar som innehas till inlösen	31
5.1.7 Värdering av finansiella skulder	32
5.1.8 Verkligt värde	32
5.1.9 Redovisning av resultateffekter	32
5.1.10 Nedskrivning och Uncollectability	33
6 EMPIRI.....	34
6.1 Skillnader mellan svensk redovisningsteori och IAS 39.....	34
6.1.1 Skillnader mellan systemen	34
6.1.2 God redovisningssed och rättvisande bild	35
6.1.3 Värdering och klassificering av finansiella instrument	35
6.2 Förändringar i svensk lagstiftning	36
6.2.1 Lagändringar.....	36
6.2.2 Genomförande av ändringsdirektivet.....	36
6.2.2.1 Detaljeringsgrad	36
6.2.2.2 För vilka kategorier av företag gäller de nya bestämmelserna?.....	37
6.2.2.3 Ska bestämmelserna gälla både års- och koncernredovisningen?	37
6.2.2.4 Värderingsbestämmelser	38
6.2.2.5 Tilläggsupplysningar.....	39
6.2.2.6 Förvaltningsberättelsen	40

6.2.3 Vinstutdelning i aktiebolag	40
6.2.3.1 Upplysningar i förvaltningsberättelsen	41
6.3 Företagsintervjuer	41
6.3.1 IAS 39	42
6.3.2 Värdering	43
6.3.3 Klassificering	44
6.3.4 Orealiserade vinster	45
6.4 Intervju med revisor	45
6.4.1 IAS 39	45
6.4.2 Värdering	46
6.4.3 Klassificering	46
6.4.4 Orealiserade vinster	46
6.5 Telia och StoraEnso	47
7 ANALYS	48
7.1. Skillnad mellan svensk redovisningsteori och IAS 39	48
7.1.1 Klassificering	48
7.1.2 Värdering	49
7.2 Lagstiftning	51
7.2.1 God redovisningssed	53
7.2.2 Rättvisande bild och övriga principer	53
7.2.3 Marknadsvärde eller verkligt värde?	54
7.3 Företag	54
7.3.1 IAS 39	55
7.3.2 Värdering	55
7.3.3 Klassificering	56
7.3.4 Orealiserade vinster	56
8 SLUTSATS	57
9 KÄLLFÖRTECKNING	60
BILAGOR	
Bilaga 1: Delar av IAS 39	
Bilaga 2: Effektiva räntemetoden	
Bilaga 3: Intervjufrågor företag	
Bilaga 4: Intervjufrågor revisor	

Förkortningar

ABL	Aktiebolagslagen
Akutgruppen	Redovisningsrådets akutgrupp
BFL	Bokföringslagen
BFN	Bokföringsnämnden
EG	Europeiska Gemenskapen
EU	Europeiska Unionen
FAR	Föreningen Auktoriserade Revisorer
IAS	International Accounting Standard
IASB	International Accounting Standards Board
IASC	International Accounting Standards Committee
OMX	Optionsmarknadsindex (Index som återspeglar de sammanlagda prisförändringar hos de trettio mest omsatta aktierna på Stockholmsbörsen.)
RR	Redovisningsrådet eller Redovisningsrådets Rekommendation (beroende på sammanhang)
SI	Sveriges Industriförbund
SOU	Statens Offentliga Utredningar
US GAAP	United States Generally Accepted Accounting Principles
ÅRL	Årsredovisningslagen

---

1 Inledning

I detta inledande kapitel klargörs uppsatsens bakgrund och problemdiskussion vilket leder fram till en problemformulering. Därefter formuleras syftet med denna uppsats samt vilka avgränsningar vi har valt att göra.

1.1 Bakgrund

Ett viktigt syfte med finansiell rapportering är att ge information som är av betydelse för dem som fattar beslut i ekonomiska frågor. Detta syfte uppnås bäst genom att årsredovisningar och annan finansiell information utformas enligt enhetliga principer och innehåller relevanta upplysningar.¹ Årsredovisningslagen, som hädanefter benämns ÅRL, innehåller bestämmelser om upprättande och offentliggörande av årsredovisning, koncernredovisning och delårsrapport. Aktiebolag är skyldiga att följa ÅRL enligt 6 kap. 1 § Bokföringslagen (BFL). Genom att svenska aktiebolag följer ÅRL och Aktiebolagslagen (ABL) rapporteras finansiell information efter lika reglering.

Den internationella handeln har ökat de sista årtiondena och det växer fram allt fler multinationella företag. Nationsgränser suddas ut och vi har i dag en internationell kapitalmarknad. Den internationella kapitalmarknaden har medfört en vidsträckt användning inte bara av traditionella finansiella instrument som aktier och obligationer utan också av olika derivatinstrument som terminskontrakt, optioner och swappar.² Denna internationalisering har ställt krav på att mer enhetliga internationella regler utformas och tillämpas i nationernas redovisning. På så sätt ger finansiell information genom reglering lika tillgång till information för internationella placerare. Därmed får investerare förtroende för kapitalmarknaden vilket är en grundläggande förutsättning för en fortsatt fungerande kapitalmarknad.³

Europeiska unionen⁴ har utfärdat direktiv som behandlar frågor om företagens redovisning. Syftet med direktiven är att skapa en minsta gemensam skyddsnivå för parter som träder i förbindelse med företag. Det fjärde bolagsdirektivet behandlar skyldigheten att upprätta årsbokslut och förvaltningsberättelse (benämns i Sverige som årsredovisning) i aktiebolag och vissa handelsbolag. Det sjunde bolagsdirektivet behandlar skyldigheten att upprätta en sammanställd redovisning och en sammanställd förvaltningsberättelse (benämns i Sverige som koncernredovisning). De båda direktiven har genomförts i svensk rätt genom ÅRL.⁵ År 1995 rapporterade EU-kommissionen om en ny strategi för redovisningsområdet. Den innebar att EU skulle stödja det internationella harmoniseringsförfarandet som International

---

¹ www.redovisningsradet.se, allmän information

² Justitiedepartementet, Ministerrådspromemoria KOM(2002)259

³ Wahlström, G., (2000), *Nya förutsättningar för reglering av extern redovisning*, s. 1

⁴ Vi kommer att använda oss av benämningen EU genomgående där vi inte hänvisar till EG-rätt.

⁵ Justitiedepartementet, Ds 2002:42, *Redovisning och värdering av finansiella instrument*, s. 17

Accounting Standards Committee, IASC, (som har ändrat namn till International Accounting Standards Board, IASB⁶) står bakom. Det var av stor vikt att arbeta för att EU:s redovisningsdirektiv var förenliga med de standarder som IASB har gett ut, International Accounting Standards, IAS. Kommissionen konstaterade år 2000 att det krävdes åtgärder för att förbättra jämförbarheten mellan olika företags årsredovisningar. De standarder som IASB utformat borde vara en utgångspunkt för den europeiska harmoniseringen. Detta har kommit till uttryck i EG-direktivet, 2001/65/EG, om värdering och redovisning av finansiella instrument, vilket nedan benämns ändringsdirektivet. Detta ändringsdirektiv svarar mot rekommendation IAS 39 som IASB antog år 1998. IAS 39 behandlar redovisning och värdering av finansiella instrument. En viktig startpunkt för den internationella harmoniseringen är den förordning som EU antog 7 juni år 2002. Enligt den ska alla börsnoterade europeiska företag från och med år 2005 upprätta sina koncernredovisningar enligt de IAS standarder som kommissionen godkänner för tillämpning inom EU.⁷ I Sverige får det effekt genom att Redovisningsrådets (RR) rekommendationer utformas med utgångspunkt i IAS.⁸ För att IAS 39 ska kunna tillämpas krävs även ändringar av ÅRL.⁹ Syftet med att internationella redovisningsregler ska användas världen över är att man vill uppnå en högre grad av internationell harmonisering.

1.2 Problemdiskussion

IAS 39 "Financial Instruments: Recognition and Measurement" innehåller principer för redovisning, värdering och uppgiftslämnande avseende finansiella instrument. IASB definierar ett finansiellt instrument som varje form av avtal som ger upphov till en finansiell tillgång i ett företag och en finansiell skuld eller ett egetkapitalinstrument i ett annat företag.¹⁰ Svenska börsnoterade företag som år 2005 kommer att tillämpa IAS 39 ska börja med att upprätta sin balansräkning vid utgången av år 2003 enligt de IAS som börjar gälla år 2005.¹¹ Detta för att få till stånd en jämförelse mellan årsredovisningar. I och med införandet av IAS 39 ska samtliga finansiella tillgångar och skulder, inklusive derivatinstrument, redovisas i balansräkningen. Den stora förändringen är att instrumenten ska värderas till verkligt värde som i första hand härleds från marknadsvärdet på samma eller liknande finansiella instrument.¹² Det kommer att innebära mer svängningar i resultatet på grund av realiserade vinster och förluster.

Sverige är genom sitt medlemskap i EU tvingade att ta in bestämmelserna från ändringsdirektivet. Regler om hur värdering av finansiella instrument ska ske anses vara av det slag att det bör tas in i svensk lag. De nya värderingsreglerna bör därför tas in i ÅRL.¹³ Införandet av IAS 39 innebär en mycket omfattande förändring av det regelverk som styr redovisning av finansiella instrument i länder som Sverige, som i praktiken saknar ett

⁶ Genomgående används benämningen IASB.

⁷ Justitiedepartementet, Ds 2002:42, *Redovisning och värdering av finansiella instrument*, s. 17 f.

⁸ www.redovisningsradet.se, allmän information

⁹ Bäckström, A., (2002), Finansiell riskhantering och säkringsredovisning enligt IAS 39, *Magasinet KPMG*

¹⁰ Justitiedepartementet, Ds 2002:42, *Redovisning och värdering av finansiella instrument*, s. 22

¹¹ Öhrlings PricewaterhouseCoopers, (2002), *IAS 2005, en revolution!*

¹² Justitiedepartementet, Ds 2002:42, *Redovisning och värdering av finansiella instrument*, s. 22 f.

¹³ Justitiedepartementet, Ds 2002:42, *Redovisning och värdering av finansiella instrument*, s. 28

detaljerat regelverk för redovisning av finansiella instrument. Genom att IAS 39 kommer att tillämpas i Sverige från och med år 2005 kommer det att krävas lagförändringar i svenska ÅRL vilket leder till förändringar i företagens sätt att redovisa sina finansiella instrument.

1.3 Problemformulering

Utifrån den ovan presenterade bakgrunden och problemdiskussionen formulerar vi följande frågeställningar för denna uppsats:

- Vilka är skillnaderna mellan IAS 39 och nuvarande svensk redovisningsteori med hänsyn till värdering och klassificering av finansiella instrument? Vad får dessa skillnader för konsekvenser?
- Hur kommer svensk lagstiftning att påverkas av införandet av den internationella redovisningsstandarden IAS 39?
- Vilka effekter får IAS 39 för svenska börsnoterade företag?
- Hur kommer orealiserade värdeförändringar att hanteras?

1.4 Syfte

Syftet med uppsatsen är att:

- beskriva och analysera skillnader mellan nuvarande svensk redovisningsteori och den internationella standarden IAS 39. Detta med hänsyn till värdering och klassificering av finansiella instrument.
- ge en ökad förståelse för de konsekvenser IAS 39 kommer att få för svensk lagstiftning.
- ge en ökad förståelse för de konsekvenser IAS 39 kommer att få för svenska börsnoterade företag.

1.5 Avgränsningar

Delar av IAS 39 handlar om säkringsredovisning (hedging). Detta kommer vi emellertid inte att beröra eftersom det inte är vårt syfte. RR har gett ut en rekommendation, RR 27 Finansiella instrument: upplysning och klassificering som baseras på IAS 32 Financial instruments: Disclosure and Presentation. Denna kommer vi heller inte att beröra eftersom vårt arbete är inriktat på IAS 39.

1.6 Disposition

Kapitel 1 klargör uppsatsens bakgrund och problemdiskussion vilket leder fram till en problemformulering. Därefter formuleras syftet med denna uppsats samt vilka avgränsningar vi har valt att göra.

Kapitel 2 innehåller metoden, vilken ligger till grund för genomförandet av denna uppsats. Vi behandlar vilket övergripande angreppssätt vi använder oss av. Vårt handgripliga angreppssätt redogörs för genom att beskriva primärkällor och sekundärkällor. Vi presenterar och motiverar våra tillvägagångssätt och behandlar den genomförda undersökningsmetodens kvalitet och reliabilitet genom källkritik för primär och sekundärkällor.

Kapitel 3 behandlar den svenska redovisningsteorin som ligger till grund för uppsatsen. Vi behandlar normer och grundläggande redovisningsprinciper som ges uttryck för i svensk redovisningslagstiftning samt vilken funktion de normgivande organen har. Vidare ges en överblick över hur EG-direktiven har påverkat svensk redovisning och lagstiftning. Vi går igenom de finansiella instrumentens betydelse samt ger en översikt över sådana. Vi redogör för hur finansiella instrument klassificeras, värderas och redovisas enligt nuvarande regelsystem. Sist behandlas vad som gäller angående vinstutdelning i aktiebolag.

Kapitel 4 tar upp internationell redovisningsteori som har haft betydelse för utvecklingen av IAS 39. Vi redogör för vilka grundläggande antaganden och kvalitativa egenskaper som har betydelse för redovisning av finansiell information.

Kapitel 5 redogör för standarden IAS 39, dess omfattning, klassificerings- och värderingsregler samt tidsaspekten när ett finansiellt instrument ska redovisas. Vi behandlar här valda delar av IAS 39 utifrån vår valda problemformulering och vårt syfte.

Kapitel 6 omfattar de empiriska resultat från våra undersökningsområden. Först behandlas vilka skillnader som föreligger mellan hur finansiella instrument redovisas i dag och hur det ska ske enligt IAS 39. Nästa ämne utgörs av vilka ändringar inom svensk lagstiftning som är planerade för att svensk rätt ska stämma överens med EU:s direktiv angående IAS 39. Det redogörs för de empiriska resultaten från företagsintervjuerna och intervjun med revisorn. Sist behandlas Telias och StoraEnsos årsredovisningar.

Kapitel 7 presenterar uppsatsens analys utifrån vår teori och empiri. Första avsnittet analyserar skillnaderna mellan dagens regler för finansiella instrument och IAS 39:s regler. Det andra avsnittet analyserar konsekvenserna av IAS 39 för svensk lagstiftning. Sist görs en analys av hur företag kan komma att påverkas av IAS 39.

Kapitel 8 utgörs av de slutsatser vi har kunnat dra av våra undersökningar och analyser.

---

2 Metod

Denna del av uppsatsen innehåller metoden, vilken ligger till grund för genomförandet av denna uppsats. Vi behandlar vilket övergripande angreppssätt vi använder oss av. Vårt handgripliga angreppssätt redogörs för genom att beskriva primärkällor och sekundärkällor. Vi presenterar och motiverar våra tillvägagångssätt och behandlar den genomförda undersökningsmetodens kvalitet och reliabilitet genom källkritik för primär- och sekundärkällor.

2.1 Val av ämne

Vi har alla ett stort intresse av redovisning och efter att vi hade läst kandidatkursen i redovisning fick vi en bättre bild av hur redovisning ser ut internationellt. Eftersom kapitalmarknaden och företagen alltmer internationaliseras ökar efterfrågan på mer enhetliga redovisningsregler mellan olika länder. Det måste kunna vara möjligt att göra bra och pålitliga jämförelser mellan företag och branscher i olika länder. Vi fick under kursens gång veta att de internationella redovisningsstandarderna, IAS, ska tillämpas från och med år 2005. När vi tittade närmare på de olika standarderna insåg vi snabbt att IAS 39 var speciell i jämförelse med nuvarande svenska regler. Vi ville därför undersöka närmare vilka konsekvenser denna standard skulle få för svenska börsnoterade företag och svensk lagstiftning.

2.2 Övergripande angreppssätt

2.2.1 Synsätt

Vår valda problemställning och vårt valda syfte med uppsatsen anger ramarna för uppsatsarbetet. Vårt första syfte är att beskriva och redogöra för skillnader mellan nuvarande svensk redovisningsteori och den internationella standarden IAS 39 med hänsyn till värdering och klassificering av finansiella instrument. Vi har valt att titta på detta genom systemsynsättet då det är en beskrivande undersökningsmetod.¹⁴ Vi har sett redovisningsteorier och normer som system och tittat på dess olika komponenter. Vid en jämförelse mellan svensk och internationell redovisningsteori utifrån IAS 39 kan vi få en bättre förståelse för redovisningssystemet. Genom att göra jämförelser mellan svenska regler och IAS 39 kan vi se hur svensk lagstiftning måste anpassas till denna vilket är vårt andra syfte. Vårt sista syfte är att ge en förståelse för vilka konsekvenser IAS 39 kommer att få för svenska företag. Då det handlar om förståelse har vi behandlat detta syfte genom aktörsynsättet.¹⁵ Aktörsynsättet ser verkligheten som socialt konstruerad och genom aktörsynsättet har vi möjlighet att se situationen ur nya perspektiv som kan förändra de

---

¹⁴ Arbnor, I., Bjerke, B., (1994), *Företagsekonomisk metodlära*, s. 125 ff.

¹⁵ Arbnor, I., Bjerke, B., (1994), *Företagsekonomisk metodlära*, s. 174 ff.

initiala förutsättningarna.¹⁶ Vi vill inte främst förklara verkligheten utan skapa en föreställning om hur verkligheten kan se ut.

2.2.1.1 Vår referensram

Alla personer har påverkats av olika faktorer under sin livstid. Det kan vara utbildning, erfarenheter och uppfostran. Genom detta skapas olika referensramar, föreställningar och fördomar. Dessa förhållanden styr i stor utsträckning våra val och vårt beteende.¹⁷ Vi nalkas verkligheten utifrån en viss ståndpunkt och neutral samt värderingsfri forskning existerar inte.¹⁸ Vår referensram har avspeglats i hur vi har uppfattat och tolkat det vi undersökt varför våra samlade kunskaper, normer och värderingar påverkat uppsatsens resultat. Vi är tre personer med olika bakgrund och erfarenheter och har därför olika referensramar. Redovisning av finansiella instrument enligt IAS 39 är ett nytt ämne för oss alla och vi har endast kommit i kontakt med det på det teoretiska planet varför teoretiker i hög grad påverkat vår referensram.

2.2.1.2 Perspektiv

Beroende på vilket perspektiv som väljs medför det en fokusering på vissa delar i undersökningsområdet. Perspektiv ger en föreställning om vad som anses vara viktigt och är därför av väsentlig betydelse för vilka upptäckter vi gör.¹⁹ Problemformulering och syfte utgör ramarna för vårt uppsatsarbete. Inom denna ram vill vi ställa och väcka frågor och problem som kan ge en vidgad förståelse av det vi studerar. Vi vill också fånga upp de villkor som finns i systemet och den växelverkan de har med det studerade.²⁰ Ett systemperspektiv möjliggör en ökad förståelse för processer och sammanhang. Samtidigt ger vårt kvalitativa angreppssätt en bättre uppfattning om det enskilda företags situation. I och med detta jobbar vi med ett aktörsperspektiv som ytterligare ökar förståelsen för problematiken.²¹

2.2.2 Vetenskaplig metod

2.2.2.1 Deduktiv och induktiv

När man som forskare har som syfte att producera kunskap om en viss företeelse finns det två vägar att gå. Den ena kallas deduktion, bevisföringens väg och den andra kallas induktion, upptäckstens väg. De båda anger tillvägagångssätt utifrån vilket det kan dras vetenskapliga slutsatser.²² Med induktion menas att man går från observationer mot teorier. Det är en vetenskaplig metod där man utifrån enskilda fall sluter sig till allmänna teorier. Deduktion innebär istället att man går från teorier till observationer, vilket då är en vetenskaplig metod där man utifrån allmänna teorier sluter sig till enskilda fall.²³ Denna uppsats arbetsgång har präglats av både induktiv och deduktiv ansats beroende på vilket syfte vi behandlat.

---

¹⁶ Arbnor, I., Bjerke, B., (1994), *Företagsekonomisk metodlära*, s. 326

¹⁷ Andersen, I., (1998), *Den uppenbara verkligheten*, s. 56

¹⁸ Solvang, B. K., Holme, I. M., (1997), *Forskningsmetodik*, s. 30

¹⁹ Eriksson, L. T., Wiedersheim-Paul, F., (2001), *Att utreda forska och rapportera*, s. 54

²⁰ Solvang, B.K., Holme, I. M., (1997), *Forskningsmetodik*, s.34 f.

²¹ Solvang, B.K., Holme, I. M., (1997), *Forskningsmetodik*, s. 79

²² Andersen, I., (1998), *Den uppenbara verkligheten*, s. 28

²³ Arbnor, I., Bjerke, B., (1994), *Företagsekonomisk metodlära*, s. 107 f.

Vi har främst utgått ifrån befintlig teori när vi har jämfört IAS 39 med nuvarande svenska redovisningsregler. Utifrån dessa teorier har vi dragit slutsatser om vilka skillnaderna är. Även då vi har undersökt vilka konsekvenser IAS 39 får för den svenska lagstiftningen har vi endast gjort litteraturstudier. Vi har även använt teorin om IAS 39 på företag för att se hur tillämpningen av denna standard sker, vilket kan ses som deduktiv metod. När vi däremot har undersökt vilka effekter IAS 39 kommer att få för svenska företag har vi använt oss av induktiv metod. Genom empiriska undersökningar, som består av intervjuer samt granskning av årsredovisningar, kan vi dra vissa slutsatser. Vi kan däremot inte dra några generella slutsatser eller skapa ny teori eftersom antalet intervjuobjekt är få.

2.2.2.2 Kvantitativ och kvalitativ

Vid val av undersökning krävs det att vi väljer om vi ska göra en kvantitativ eller kvalitativ studie. Skillnaderna mellan metoderna ligger i hur undersökningens data sammanställs och presenteras. En kvantitativ studie innebär en undersökning där statistiska bearbetnings- och analysmetoder används. En kvalitativ studie innebär istället att verbala analysmetoder används.²⁴ Det avgörande för vilken av metoderna som ska användas beror på hur vi har formulerat vårt undersökningsproblem. Vad är syftet med studien, vad är det som ska undersökas och hur ska det undersökas?

Kvalitativa studier präglas av flexibilitet eftersom felformulerade frågeställningar rättas till under undersökningens gång. Uppläggningsen är också flexibel genom det sätt man närmar sig undersökningsenheterna. Under studiens förlopp finns det möjligheter till ny kunskap och förståelse och vi kan anpassa oss till det. Den kvalitativa metoden ger en bättre förståelse för undersökningsobjektet och ger relevant information. Nackdelen är att det är mycket svårare att generalisera utifrån sin kvalitativa studie. Det är svårt att avgöra i vilken grad informationen kan vara giltig för andra. Andra svårigheter är att jämföra olika undersökningsenheter då intervjuerna utvecklats under tiden.²⁵

Vårt val av metod har gjorts med utgångspunkt i den frågeställning vi har velat undersöka. En kvantitativ metod hade inneburit att vi hade skickat ut enkäter till en stor mängd börsnoterade företag. Då vi tror att många företag ännu inte är insatta i IAS 39 tror vi att det skulle leda till ett stort svarsbortfall och vi skulle inte kunna dra några generella slutsatser. Eftersom vi vill skapa en djupare förståelse för problematiken med att följa IAS 39 och inte pröva om informationen har generell giltighet har vi valt att använda oss av en kvalitativ metod. Genom att titta djupare på ett mindre antal börsnoterade företag ansåg vi att vi skulle få en förståelse för problematiken med IAS 39 och de följer det får för ett antal svenska företag. Vi kan dock inte dra några generella slutsatser om att alla företag uppfattar situationen likadant. Vi har även sett den kvalitativa metodens flexibilitet som en positiv faktor. Då vi under processens gång har inhämtat kunskap har vi kunnat göra förändringar under arbetets gång om vi upptäckt fel eller brister. Den kvalitativa intervjun gav respondenten möjlighet att formulera sig fritt och vi kunde ställa följdfrågor utifrån respondentens svar. Då har vi kunnat gå på djupet och förstå vad företaget menar.

²⁴ Patel, R., Davidsson, B., (1994), *Forskningsmetodikens grunder*, s. 12

²⁵ Ibid.

2.3 Handgripligt angreppssätt

2.3.1 Sekundärdata

Sekundärdata består av information som redan har samlats in av andra personer.²⁶ Vi har använt oss av sekundärdata för att inhämta kunskap om vårt valda ämne samt för att studera och hitta passande teori inom ämnesområdet.

2.3.1.1 Val av teori

Då vi har valt att se på hur svensk lagstiftning kommer att anpassas efter IAS 39 har vi valt att i teorin ta upp nuvarande svensk redovisningsteori, internationell redovisningsteori samt den huvudsakliga innebörden i IAS 39. Anledningen till att vi berör internationell redovisningsteori är att den ligger till grund för utformandet av nya internationella redovisningsstandarder. Därför utgör den en viktig del i förståelsen för bland annat IAS 39. Vi har definierat och exemplifierat finansiella instrument samt redogjort för hur redovisning sker avseende klassificering och värdering enligt nuvarande regelverk. Detta för att kunna göra en jämförelse mellan svenska regler och IAS 39 samt att kunna se effekterna IAS 39 har på svenska företag.

2.3.1.2 Insamling av sekundärdata

För att skapa oss kunskap om ämnet har vi studerat litteratur, rapporter och artiklar i olika tidskrifter. Källorna har vi funnit främst genom sökningar i universitetets databaser såsom Libris, Lovisa och Artikelsök. Vi har även funnit mycket material på fyra revisionsbyråers²⁷ hemsidor då detta ämne är högst aktuellt. Vi har hämtat information från IASB:s, RR:s och ”IAS Plus” hemsidor. Även sökningar via Internets sökmotorer Google och Altavista har gett en hel del material. Våra sökord har främst varit IAS 39, finansiella instrument, värdering, föreställningsram och klassificering. Vi har också i vissa fall granskat de källförteckningar som funnits i sekundärdata och tidigare skrivna uppsatser.

2.3.2 Primärdata

Primärdata är ny data som samlas in av forskaren själv.²⁸ Detta ger oss en möjlighet att skapa oss en bild av verkligheten och dra slutsatser utifrån den.

2.3.2.1 Val av respondenter

Vi har valt respondenter utifrån företag som är noterade på Stockholms Fondbörs och som har viss kunskap om de förändringar som kommer att ske inom svensk redovisning. Företagen arbetar inom olika branscher och vi har främst vänt oss till redovisningsansvariga på respektive företag. Vårt val av revisor som respondent gick till så att vi fick tips av Jan Bogren, revisor på Ernst & Young, om vem som var kunnig inom området IAS. Han gav oss också information om vilka företag som kommit långt i sin anpassning till IAS 39. Vi fick även tips om företag av Arne Nilsson, revisor på Deloitte & Touche i Malmö.

²⁶ Andersen, I., (1998), *Den uppenbara verkligheten*, s. 150

²⁷ Deloitte & Touche, Ernst & Young, KPMG och Öhrlings PricewaterhouseCoopers

²⁸ Andersen, I., (1998), *Den uppenbara verkligheten*, s. 150

2.3.2.2 Insamling av primärdata

Vi har valt att samla in ny information genom att göra kvalitativa intervjuer på de företag vi har valt ut. Vi har i förväg skickat ut ett frågeformulär för att ge företagen en chans att förbereda sig inför vår intervju. Det ansåg vi skulle öka våra möjligheter att få mer kvalitativa svar och mindre svarsbortfall. Trots att vår målsättning var att genomföra fem personliga intervjuer med företag har arbetet endast resulterat i två personliga och en skriftlig intervju. Detta för att det var relativt svårt att få tag i företag som är någorlunda insatta i IAS 39. Ett annat problem har varit att det i stort sett bara är en på varje företag som kan uttala sig om IAS 39. Telia och StoraEnso som i dag upprättar sin årsredovisning enligt IAS kunde tyvärr inte ställa upp på intervju. Eftersom deras årsredovisningar är ganska uttömmande valde vi istället att granska dessa. Problemet är naturligtvis att vi inte får de eventuella synpunkter och kreativa lösningar företagen har för att lösa problematiken med IAS 39. För att få en sakkunnigs syn på problematiken kring IAS 39 har vi intervjuat en revisor. Vi ville få en bild av hur en revisor uppfattar företagets situation och dennes egen uppfattning om IAS 39.

2.3.2.3 Intervjumetod

Vid våra intervjuer med företagen har vi alla i gruppen varit närvarande för att minska risken för missuppfattningar. Intervjun har ägt rum efter att respondenten fått ta del av våra frågor i förväg. Vi har fört anteckningar under intervjuens gång och inte gjort någon inspelning. Detta för att vi tror att inspelning gör att respondenten känner sig mindre bekväm och samtalet blir inte lika spontant. Våra intervjufrågor har varit en grund för oss med möjlighet att ställa följdfrågor vid behov. Intervjun har även gett respondenten möjlighet att gå tillbaka till en fråga. Vid behov har vi ringt respondenten för att klargöra frågetecken i intervju svaren.

2.4 Källkritik

2.4.1 Primärdata

Vilka resultat vi kommer fram till genom företagsintervjuerna är beroende av vilka företag vi har intervjuat. Eftersom många företag ännu inte är insatta i IAS 39 finns det företag som inte har velat ställa upp på en intervju. Ett par företag hoppade av i sista stund på grund av tidsbrist. Trots det ringa antalet intervjuer tror vi att Cardos, Alfa Laval och Gambros åsikter även kan representera andra företag som ligger på ungefär samma nivå vad gäller anpassningen till IAS 39. Men resultatet bör även betraktas som subjektivt. Då vi inte har haft möjlighet att genomföra personliga intervjuer med Telia och StoraEnso kan vi inte jämföra resultatet av analysen av dessa med de tre övriga företagen. Vi har här endast dragit egna slutsatser av deras årsredovisningar och har inte haft möjlighet att ställa frågor av mer djupgående karaktär. Vi har endast intervjuat en person på varje företag. Eftersom IAS 39 är en ny och komplicerad standard är det endast en person på företagen som hittills börjat sätta sig in i ämnet. Eftersom respondenterna i stor utsträckning har förknippat IAS 39 med säkringsredovisning har de haft lätt för att komma in på det området under intervjun. Vi har fått vara utförliga i våra frågor och observanta på svaren så att företagen verkligen har svarat på våra frågor. Vad gäller intervjun med Gambro hade vi för avsikt att göra en telefonintervju och skickade därför samma frågor som vi hade använt oss av vid övriga intervjuer. Eftersom

Gambro inte hade tid att ställa upp på en intervju men ändå ville hjälpa oss skickade de svaren till oss. Vi anpassade inte intervjufrågorna till den skriftliga intervjun och fick därför inte så utförliga svar som vi hade tänkt. Vi har genom kompletterande skriftliga frågor försökt att få mer utförliga svar för att deras svar ska kunna vara jämförbara med övriga intervjuer. Vad gäller intervjun med revisorn kan det anses vara subjektivt med endast en revisors åsikt. Vi har dock haft informella träffar med revisorer till exempel under företagskvällar och har då fått uppfattningen att deras åsikter i stort sett överensstämmer. Vi har gjort intervjun för att få ett expertutlåtande.

2.4.2 Sekundärdata

Då det inte finns speciellt mycket litteratur utgiven om IAS 39 har vi funnit ett ganska begränsat antal böcker och artiklar som har kunnat hjälpa oss att uppnå vårt syfte. Detta har lett till att vissa kapitel övervägande baseras på en källa, vilket inte kan betraktas som helt objektivt. Detta gäller främst empirin om hur lagstiftningen kommer att påverkas av reglerna i IAS 39. För att skapa en god grund samt öka vår kunskap och förståelse har vi läst ett flertal artiklar skrivna om IAS men har inte kunnat hänvisa till dessa. Många handlar om säkringsredovisning eller nämner uppgifter som vi redan har funnit genom att själva studera IAS 39. Vi är medvetna om att litteratur och artiklar innehåller författares subjektiva åsikter. Vi har försökt att hålla oss så kritiska som möjligt till allt material vi har använt oss av. I vårt fall tror vi inte att det har varit ett problem att förlita sig på litteraturen då vi framförallt har använt oss av lagtext samt förslag till ny lagstiftning, vilket inte innehåller författares åsikter.

3 Svensk redovisningsteori

I detta kapitel behandlas den svenska redovisningsteorin som ligger till grund för uppsatsen. Vi behandlar normer och grundläggande redovisningsprinciper som det ges uttryck för i svensk redovisningslagstiftning samt vilken funktion de normgivande organen har. Vidare ges en överblick över hur EG-direktiven har påverkat svensk redovisning och lagstiftning. Vi går igenom de finansiella instrumentens betydelse samt ger en översikt över sådana. Vi redogör för hur finansiella instrument klassificeras, värderas och redovisas enligt nuvarande regelsystem. Sist behandlas vad som gäller angående vinstutdelning i aktiebolag.

3.1 Redovisningsprinciper och normer

Vi har behandlat normer och grundläggande redovisningsprinciper för att se vad företag följer i dagsläget. Dessa normer och grundläggande redovisningsprinciper har betydelse ur lagstiftningssynpunkt då de är nämnda i ÅRL men även vid rekommendationer då de anger hur företag ska redovisa för att visa en korrekt och rättvisande bild av företagets ställning. Dessa kommer att påverkas när internationella regler ska anpassas till svensk lagstiftning.

3.1.1 God redovisningssed

I 2 kap. 2 § ÅRL står det att årsredovisningen ska upprättas på ett överskådligt sätt och i enlighet med god redovisningssed. God redovisningssed definieras i propositionen till BFL som en faktiskt förekommande praxis hos en kvalitativt representativ krets av bokföringsskyldiga.²⁹ Kristina Artsberg anser att det är viktigt att uttolkarna av god redovisningssed har en uppfattning om vilken praxis som ska definieras som god.³⁰ Begreppet god redovisningssed innebär en skyldighet att följa lag och i lag intagna redovisningsprinciper.³¹ Företag kan alltså inte åsidosätta lagens bestämmelser med hänvisning till god redovisningssed. God redovisningssed måste anpassas till de synsätt som utvecklas inom EU. Begreppet överskådligt sätt innebär att den information som årsredovisningen innehåller ska göras så lättillgänglig som möjligt samt presenteras på ett relevant och överblickbart sätt.³²

3.1.2 Rättvisande bild

Bestämmelsen om rättvisande bild motsvarar artikel 2.3 i det fjärde EG-direktivet och återfinns i 2 kap. 3 § ÅRL. Balansräkning, resultaträkning och noter ska ge en rättvisande bild av företagets ställning och resultat. Vilken innebörd rättvisande bild har finns inte angivet i direktivet. Direktivet saknar publicerade förarbeten vilket gör det svårt att bilda sig en

---

²⁹ Artsberg, K., (1992), *Normbildning och redovisningsförändring*, s. 110

³⁰ Ibid.

³¹ Knutsson, M., (1996), *Årsredovisningslagen: en kommentar*, s. 74 ff.

³² Ibid.

uppfattning om vad som avsågs då direktivet upprättades.³³ Rättvisande bild är till skillnad från god redovisningssed inte tänkt att i lika hög grad återspegla rådande praxis och rekommendationer. Begreppet har istället störst betydelse för att tolka redovisningsregler i enskilda fall och korrigera missvisande resultat. Vid fall då tillämpning av lag och redovisningsnormer inte leder till rättvisande bild av företagets ställning och resultat krävs det kompletterande information så att rättvisande bild uppnås.³⁴

3.1.3 Fortlevnadsprincipen

Fortlevnadsprincipen innebär att företag förutsätts fortsätta sin verksamhet under obegränsad tid. Det är ett grundläggande antagande med förutsättningar för planering av framtiden, exempelvis beräkning av värdeminskning samt periodisering av inkomster och utgifter.³⁵

3.1.4 Försiktighetsprincipen

Att företag ska välja en lägre värdering av tillgångar och en högre värdering av skulder vid osäkerhet är innebörden i försiktighetsprincipen. Denna princip kommer till uttryck i 2 kap. 4 § p 3 ÅRL. Dock kan en alltför långtgående försiktighet komma i konflikt med kravet på att ÅRL ska ge en rättvisande bild av företagets ställning och resultat. Det får inte leda till en medveten försiktighet för att undervärdera tillgångar och intäkter eller att övervärdera skulder och kostnader för att på så sätt skapa dolda reserver.³⁶

3.1.5 Realisationsprincipen

Denna princip innebär att endast konstaterade intäkter och kostnader ska redovisas i räkenskapsårets resultat.³⁷ Detta oberoende av när betalning erhålls för bakomliggande prestation.

3.1.6 Lägsta värdets princip

Denna princip är huvudregeln för värdering av omsättningstillgångar och har betydelsen att tillgångar ska tas upp till det lägsta av anskaffningsvärdet och det verkliga värdet på balansdagen. Innbörden är att tillgångar inte ska redovisas till högre belopp än de kan förväntas generera vid omsättning eller förbrukning.³⁸

3.2 Svensk redovisningsutveckling

Vi redogör nedan för vilken lagstiftning som börsnoterade företag ska följa vid redovisning och upprättande av årsredovisning. Lagar som reglerar redovisning har påverkats genom

³³ Knutsson, M., (1996), *Årsredovisningslagen: en kommentar*, s. 74 ff.

³⁴ Ibid.

³⁵ Kedner, G., (1990), *Svensk anpassning till EG:s normer för årsredovisning*, s.21

³⁶ Knutsson, M., (1996), *Årsredovisningslagen: en kommentar*, s. 84 f.

³⁷ Ibid.

³⁸ Thomasson, J., (2000), *Extern redovisning och finansiell analys*, s. 76

intagandet av EG-direktiv. Förutom lagar som ska följas utvecklar svenska normgivande organ rekommendationer och vägledningar som företag kan följa.

3.2.1 Lagstiftning

3.2.2.1 Bokföringslag

BFL (1999:1078) innehåller bestämmelser om bokföringsskyldighet för fysiska personer som bedriver näringsverksamhet samt juridiska personer som aktiebolag, handelsbolag och ekonomiska föreningar.³⁹ Lagen visar vem som är bokföringsskyldig, regler för räkenskapsår, innebörden av bokföringsskyldigheten, regler om löpande bokföring och verifikationer, hur löpande bokföring avslutas samt arkivering av räkenskapsinformation.

3.2.2.2 Aktiebolagslag

Nu gällande ABL (1975:1385) trädde i kraft den 1 januari 1977. Denna nya ABL hade utarbetats för att tillgodose önskemål om en enhetlig nordisk aktiebolagslag. Dock beaktades skillnader mellan länderna och samnordiska lösningar söktes där det var möjligt.⁴⁰ Det är en omfattande lag med 19 kapitel med bestämmelser för aktiebolag. ABL är således en del av den lagstiftning som aktiebolag måste följa. I ABL finns bland annat bestämmelser om hur en årsredovisning ska fastställas, beviljande om ansvarsfrihet och regler om eventuell vinstutdelning.

3.2.2.3 Årsredovisningslag

ÅRL (1995:1554) trädde i kraft 1 januari 1996. Denna lag innehåller bestämmelser om upprättande och offentliggörande av årsredovisning, koncernredovisning och delårsrapport. I dagsläget ska följande kategorier avsluta sin bokföring med en årsredovisning enligt BFL 6 kap. 1 §: Aktiebolag, ekonomiska föreningar, handelsbolag i vilka en eller flera juridiska personer är delägare, kreditinstitut, värdepappersbolag, försäkringsföretag, stiftelser med vissa undantag samt övriga företag över en viss storlek. Företag som är moderföretag ska, förutom den egna årsredovisningen, upprätta en koncernredovisning. Genom ÅRL har svensk redovisningslagstiftning anpassats till EU:s bolagsdirektiv vilket kommer att behandlas nedan.

3.2.2 Normgivande organ

Då det knappast är möjligt att reglera alla detaljer i den externa rapporteringen genom lagstiftning har vi även annan kompletterande normgivning. Detta för att rapporteringen bör anpassas efter det individuella företagets förutsättningar, till exempel storlek och verksamhet, samt på grund av att det hela tiden sker en utveckling på detta område.⁴¹

I mitten av 1970-talet inrättade man därför den statliga *Bokföringsnämnden* (BFN) som ansvarar för utvecklandet av god redovisningssed. I sina uttalanden besvarar de frågor från företag eller andra om redovisningsproblem.⁴² BFN:s arbete är inriktat på icke-publika

³⁹ Thomasson, J., (2000), *Extern redovisning och finansiell analys*, s. 8

⁴⁰ Kedner, G., (1990), *Svensk anpassning till EG:s normer för årsredovisning*, s. 33

⁴¹ Thomasson, J., (2000), *Extern redovisning och finansiell analys*, s. 10

⁴² Thomasson, J., (2000), *Extern redovisning och finansiell analys*, s. 10

företag.⁴³ 1989 bildades *Redovisningsrådet* som har till uppgift att utfärda redovisningsrekommendationer och sprida information om redovisningsfrågor.⁴⁴ Dess arbete är inriktat på publika företag.⁴⁵ RR bildades genom tillkomsten av en stiftelse med BFN, *Föreningen Auktoriserade Revisorer* (FAR) och *Sveriges Industriförbund* (SI) som stiftare. RR har haft som målsättning att dess rekommendationer så långt som möjligt ska överensstämma med IAS. 1998 bildades *Föreningen för utvecklande av god redovisningssed*, som verkar genom RR och *Redovisningsrådets Akutgrupp* (Akutgruppen). Akutgruppen har till uppgift att göra uttalanden dels om tolkningar av RR:s rekommendationer, dels om redovisningsfrågor som inte behandlas i någon rekommendation. Efter inrättandet av RR upphörde FAR, som är den äldsta normgivaren, med att utfärda nya rekommendationer.⁴⁶

3.2.3 EG-direktivens påverkan

Genom vårt medlemskap i EU har EG-direktiven påverkat svensk lagstiftning. Vid införande av direktiven i svensk rätt uppkommer en rad problem. Det är svårigheter med att tolka direktiven samt översätta vissa begrepp till svenska. Direktiven är komplicerade och försöker jämka samman skilda rättssystem från de olika medlemsstaterna. En annan svårighet är att direktiven saknar förarbeten av det slag som förekommer i svensk lagstiftning. Dessa förutsättningar har lett till en försiktighet vid införlivandet av direktiven i svensk lagstiftning. Då det inte har varit möjligt att fastställa den exakta innebörden i ett direktiv har den svenska lagtexten utformats i nära anslutning till direktivens formulering.⁴⁷ Strävan är att skapa likvärdig lagstiftning i medlemsländerna med syftet att skapa en minsta gemensam skyddsnivå för delägare, borgenärer och andra intressenter.⁴⁸

3.2.3.1 Det fjärde bolagsdirektivet

Det fjärde bolagsdirektivet behandlar skyldigheten att upprätta årsbokslut och förvaltningsberättelse (benämns i Sverige som årsredovisning) i aktiebolag och vissa handelsbolag. Syftet med direktivet är att i medlemsländerna skapa likvärdiga rättsliga minimikrav vid utformning av information som allmänheten tar del av.⁴⁹ Kravet i 2 kap. 2 § ÅRL att årsredovisningen ska upprättas på ett överskådligt sätt följer av det fjärde direktivet. Informationen ska vara lättillgänglig och presenteras på ett relevant sätt.⁵⁰ I 2 kap. 3 § ÅRL står det att balansräkning, resultaträkning och noter ska upprättas så att de ger en rättvisande bild av företagets ställning och resultat. Bestämmelsen motsvarar artikel 2.3 i det fjärde direktivet.⁵¹

3.2.3.2 Det sjunde bolagsdirektivet

Det sjunde bolagsdirektivet behandlar skyldigheten att upprätta en sammanställd redovisning och en sammanställd förvaltningsberättelse (benämns i Sverige som koncernredovisning).

⁴³ Thomasson, J., et al., (1999), *Den nya affärsredovisningen*, s. 101

⁴⁴ Thomasson, J., (2000), *Extern redovisning och finansiell analys*, s. 10

⁴⁵ Thomasson, J., et al., (1999), *Den nya affärsredovisningen*, s. 100

⁴⁶ Thomasson, J., (2000), *Extern redovisning och finansiell analys*, s. 10

⁴⁷ Knutsson, M., (1996), *Årsredovisningslagen: en kommentar*, s. 22 f.

⁴⁸ Knutsson, M., (1996), *Årsredovisningslagen: en kommentar*, s. 46 f.

⁴⁹ Ibid.

⁵⁰ Knutsson, M., (1996), *Årsredovisningslagen: en kommentar*, s. 74 ff.

⁵¹ Knutsson, M., (1996), *Årsredovisningslagen: en kommentar*, s. 74 ff.

Syftet med direktivet är att skapa ett skydd för intressenter i företag med begränsat delägaransvar samt att säkerställa att likvärdig information lämnas av företag inom EU.⁵² Bestämmelserna i 7 kap. ÅRL om koncernredovisning är utformade med hänsyn tagen till det sjunde direktivet. I 7 kap. 6 § ÅRL finns bestämmelser om överskådlighet och rättvisande bild som bygger på det sjunde direktivet vilket överrensstämmer med samma begrepp i det fjärde direktivet.⁵³

Det fjärde och det sjunde direktivet har tidigare inte innehållit några regler som har gett utrymme för värdering av finansiella instrument till verkligt värde. Genom ändringsdirektivet gjordes ändringar för att möjliggöra en tillämpning av IAS 39. Fjärde direktivet innehåller vissa undantag av finansiella instrument som inte ska redovisas till verkligt värde. Dessa undantag har samma motsvarighet i IAS 39.⁵⁴

3.3 Finansiella instrument

Finansiella instrument är ett brett och abstrakt begrepp som ofta används utan närmare förklaring. För att hitta en rättslig innebörd i begreppet får man gå till Lag (1991:980) om handel med finansiella instrument. Där har begreppet finansiellt instrument fått betydelsen fondpapper och annan rättighet eller förpliktelse avsedd för handel på värdepappersmarknaden.⁵⁵ Detta är en snäv definition och den omfattar endast instrument som är inriktade på allmän handel på värdepappersmarknaden i Sverige. Definitionen i lagstiftningen är således inte tillämplig för redovisning eftersom finansiella instrument kan vara så mycket mer.⁵⁶

Som nämnts finns det ingen tydlig definition inom svensk redovisning om begreppet finansiella instrument. RR har dock förbundit sig att följa de definitioner som IASB använder.⁵⁷ Detta medför att begreppsdefinitionen blir tydligare och att i stort sett alla poster i balansräkningen kommer att klassas såsom finansiella instrument. Det finns ett oräkneligt antal olika finansiella instrument. Vi tänker bara förklara några stycken som antingen har betydelse för eller nämns i denna uppsats.

Dagens svenska lagstiftning omfattar bara sådana instrument som är inriktade på allmän handel på värdepappersmarknaden i Sverige. Här finns inget skrivet om så kallade off-balanceposter under vilket derivatinstrument hamnar.⁵⁸ Begreppet finansiella instrument är som sagt brett, abstrakt och omfattande. Det kan vara svårt att förstå vad ett finansiellt instrument egentligen är i och med dess vida begreppsomfattning. Det tillkommer ständigt nya typer av instrument vilket skapar mångskiftande funktioner.⁵⁹

---

⁵² Knutsson, M., (1996), *Årsredovisningslagen: en kommentar*, s. 49

⁵³ Knutsson, M., (1996), *Årsredovisningslagen: en kommentar*, s. 267

⁵⁴ Justitiedepartementet, Ds 2002:42, *Redovisning och värdering av finansiella instrument*, s. 25

⁵⁵ Lag (1991:980) om handel med finansiella instrument 1 kap. 1 §

⁵⁶ Wahlström, G., (2000), *Nya förutsättningar för reglering av extern redovisning*, s. 38

⁵⁷ Wahlström, G., (2000), *Nya förutsättningar för reglering av extern redovisning*, s. 39

⁵⁸ Wahlström, G., (2000), *Nya förutsättningar för reglering av extern redovisning*, s. 38

⁵⁹ Wahlström, G., (2000), *Nya förutsättningar för reglering av extern redovisning*, s. 40

3.4.1 Några olika typer av finansiella instrument

När vi hör begreppet finansiellt instrument förknippar nog de flesta av oss det med olika former av derivatinstrument såsom swappar, terminer och optioner. Begreppet innefattar även sådana tillgångar som dotterbolagsandelar, intresseandelar och så vidare. Vi ska här inrikta oss på att förklara vissa typer av derivatinstrument.

Optioner och terminer handlar om rätten respektive skyldigheten att göra en affär med en underliggande produkt eller ett instrument vid en viss tidpunkt. Den underliggande produkten eller instrumentet kan till exempel vara ädelmetaller, livsmedel, petroleumprodukter, aktier eller valutor. Finansiella terminer finns till för att placerare ska kunna skydda sig mot kursrörelser. Med ett terminskontrakt har du skyldighet att sälja till ett avtalat pris vid en bestämd tidpunkt. De flesta finansiella terminer är kopplade till något index, såsom Stockholmsbörsens OMX-index. En option ger dig däremot rätten, men inte skyldigheten, att köpa eller sälja till exempel en aktie till ett bestämt pris. Köparen av kontraktet betalar en premie för att få tid på sig att bestämma om han vill utnyttja optionen. Till skillnad från terminskontraktet har du ingen skyldighet att fullfölja avtalet. Detta gör att risken är begränsad till den erlagda optionspremien. Optioner är främst till för att fördröja ett köp eller en försäljning.⁶⁰

Swappar är finansiella transaktioner med främst valutor och värdepapper. De används till största delen av banker med internationell upplåning i syfte att minska risker och kostnader vid ändringar i ränte- och valutalägen.⁶¹ En valutaswap är ett avtal mellan två parter att byta en viss valuta mot en annan under en i förväg bestämd tidsperiod. När avtalet ingås fastställs beloppet samt den kurs som ska gälla på såväl start- som förfallodagen. På förfallodagen byter företaget tillbaka till den ursprungliga valutan. För att eliminera en kursrisk kan företaget använda sig av en valutaswap om de under en period vill byta en valuta mot en annan och därefter byta tillbaka till ursprungsvalutan. På affärsdagen fastställs nämligen valutakursen för båda växlingarna och därmed elimineras alltså kursrisken. Väljer företaget att göra två växlingar oberoende av varandra kan de inte veta den framtida växlingskursen vilket leder till en valutarisk. Ränteswappar används på samma sätt för att minimera risken för räntefluktuationer och begränsa upplåningskostnader.⁶²

3.4.2 Klassificering av finansiella instrument

I nuvarande ÅRL finns ingen specifik reglering om redovisning av finansiella instrument. I 4 kap. 1 § ÅRL görs en beskrivning av att tillgångar antingen är anläggningstillgångar eller omsättningstillgångar. I ÅRL nämns inget om finansiella instrument utan lagen benämner det som finansiella anläggningstillgångar eller finansiella omsättningstillgångar. Dessutom finns det inget specifikt angivet vad lagen avser med finansiella tillgångar. I bilaga 1 till ÅRL finns en uppställning över tillgångar. Som finansiella anläggningstillgångar nämns andelar och fordringar i koncernföretag, andelar och fordringar i intresseföretag samt andra långfristiga

⁶⁰ Kamal, S., et al., (2000), *Dagens Industris ABC*, s. 64 ff.

⁶¹ Allén, S., red, (1995), *Nationalencyklopedin*

⁶² http://www.nordea.se/foretag/tjanster/faktablad/utl_swap

värdepappersinnehav och fordringar. Finansiella omsättningstillgångar har inte en egen rubrik men i huvudsak avses kortfristiga placeringar som aktier och obligationer. Själva klassificeringen av en tillgång beror på syftet med innehavet. En tillgång klassificeras som en anläggningstillgång då den är avsedd att stadigvarande brukas eller innehas i verksamheten och med omsättningstillgång förstås annan tillgång enligt 4 kap. 1 § ÅRL. Den klassificering som görs ligger sedan till grund för värderingsreglerna för tillgången.

3.4.3 Värdering av finansiella instrument

Då företag konstaterat huruvida tillgången ska klassificeras som anläggningstillgång eller omsättningstillgång kommer frågan om själva värderingen av tillgången. En anläggningstillgång ska tas upp till det belopp som motsvarar utgifterna för tillgångens förvärv enligt 4 kap. 3 § ÅRL. 4 kap. 5 § ÅRL behandlar nedskrivning av anläggningstillgångar. Då en anläggningstillgång på balansdagen har ett lägre värde än bokfört värde ska tillgången skrivas ned om det kan antas att värdenedgången är bestående. En finansiell anläggningstillgång får däremot skrivas ned till det lägre värde tillgången har på balansdagen även om det inte kan antas att värdenedgången är bestående. En nedskrivning ska återföras om det inte längre finns något skäl för den. Nedskrivning och återföringar ska redovisas i resultaträkningen. RR 17 om nedskrivningar gäller endast aktier och andelar i dotterföretag, intresseföretag och joint ventures avseende finansiella tillgångar. En uppskrivning av finansiella anläggningstillgångar kan ske då värdet är tillförlitligt, bestående och väsentligt överstiger bokfört värde enligt 4 kap. 6 § ÅRL. Uppskrivning får dock endast ske om uppskrivningsbeloppet förs mot bundet eget kapital.

I ÅRL står det att god redovisningssed ska tillämpas. Därför har FAR utarbetat rekommendationer för att visa vad som anses utgöra god redovisningssed samt ge tolkning av vissa lagbestämmelser. FAR har då bland annat utarbetat rekommendation 12: Redovisning av aktier och andelar. Denna rekommendation tar upp ett antal problem vid redovisning och värdering av aktier och andelar i anslutning till ÅRL. Ovan har reglerna om värdering och nedskrivning av finansiella anläggningstillgångar behandlats. En bedömning om nedskrivning är aktuellt bör göras per aktiepost. Är däremot de olika aktieposterna tillsammans närmast att betrakta som en enhet, portfölj, kan en kollektiv värdering göras.

Om en tillgång klassificeras som en finansiell omsättningstillgång sker värdering enligt 4 kap. 9 § ÅRL, vilken ger uttryck för lägsta värdets princip. Tillgången ska tas upp till det lägsta av anskaffningsvärdet och det verkliga värdet på balansdagen. Anskaffningsvärdet för en finansiell tillgång innebär utgifterna för tillgångens förvärv. I anskaffningsvärdet ingår förutom själva köpesumman även eventuella inköpskostnader, exempelvis courtage. Det verkliga värdet avser försäljningsvärdet efter avdrag för beräknad försäljningskostnad. Det är inga problem att fastställa verkligt värde vid börsnoterade värdepapper. Däremot får icke börsnoterade värdepapper värderas med utgångspunkt i likartade börsnoterade värdepapper när det gäller ränta, återstående löptid med mera.⁶³ Finns det särskilda skäl får det verkliga

---

⁶³ Thomasson, J., (2000) *Extern redovisning och finansiell analys*, s. 90

värdet bestämmas till återanskaffningsvärdet, vilket är den utgift företaget skulle ha haft om tillgången anskaffats på balansdagen.

I FAR nr 12 ges även rekommendationer för finansiella omsättningstillgångar. Som ovan nämnts ska ett företag redovisa sitt innehav av börsnoterade aktier som omsättningstillgång om det inte är avsett för ett stadigvarande innehav. Då placeringar sker av tillfälliga överskott av likvida medel ska det redovisas som finansiell omsättningstillgång oberoende om innehavet beräknas bli längre än ett år. Då anskaffningsvärdet beräknas bör courtage, omsättningsskatt och andra avgifter som direkt kan hänföras till förvärvet räknas in till köpeskillingen. Omsättningstillgång värderas efter lägsta värdets princip. Ett problem som diskuteras i FAR:s rekommendation är om lägsta värdets princip ska tillämpas aktieslag för aktieslag eller för en aktieportfölj som helhet. Enligt 2 kap. 4 § p 5 ÅRL ska beståndsdelarna i balansräkningens poster och delposter värderas var för sig. FAR anser att det finns starka skäl som talar för en kollektiv värdering av börsnoterade aktier, exempelvis syftet med att placera i flera aktieslag för att sprida risken. En kollektiv värdering innebär att en nedgång i värdet i en post inte behöver leda till en nedjustering av det bokförda värdet så länge den totala aktieportföljen inte är bokförd till ett värde som överstiger börsvärdet. Företag ska dock redovisa i not om skälen till kollektiv värdering och bedöma dess effekt på företags ställning. FAR har även en rekommendation avseende vilken metod som ska användas för att bestämma vilka aktier i en aktiepost som avyttrats. FAR anser att genomsnittsmetoden är den mest lämpade metoden för aktier.

3.5 Vinstutdelning i aktiebolag

I 12 kap. ABL finns bestämmelser om vinstutdelning och annan användning av ett företags egendom. För varje tillåten utbetalningsform uppställer lagen olika slags begränsningar. Begränsningar som gäller omfattningen av värdeöverföringarna syftar till att skydda företagets borgenärer.⁶⁴ Borgenärsskyddet grundar sig huvudsakligen i principen att ett företag alltid, med en viss marginal, ska ha tillgångar som motsvarar dess skulder. Marginalen utgörs av aktiekapitalet och övrigt bundet eget kapital. Om så är fallet sägs det bundna egna kapitalet vara täckt.⁶⁵ Dessa bestämmelser är tvingande och får inte frångås ens med samtliga aktieägares medgivande.⁶⁶

Rent praktiskt har borgenärsskyddet i huvudsak följande utformning. Ett aktiebolag får inte dela ut vinst om det inte omedelbart efteråt skulle finnas full täckning för det bundna egna kapitlet (12 kap. 2 § första stycket ABL). Detta gäller även en hel koncern. Vinstutdelning får heller inte ske med så stort belopp att det strider mot god affärssed med hänsyn till bolagets eller koncernens konsolideringsbehov, likviditet eller ställning i övrigt (12 kap. 2 § andra stycket ABL). Dessutom ska minst tio procent av den del av bolagets nettovinst som inte behövs för att täcka balanserad förlust årligen avsättas till reservfonden tills denna tillsammans med överkursfonden uppgår till minst 20 procent (12 kap. 4 § första stycket

⁶⁴ Justitiedepartementet, Ds 2002:42, *Redovisning och värdering av finansiella instrument*, s. 47

⁶⁵ Justitiedepartementet, SOU 1997:168, *Vinstutdelning i aktiebolag*, s. 11

⁶⁶ Justitiedepartementet, Ds 2002:42, *Redovisning och värdering av finansiella instrument*, s. 47

ABL). Till sist får inte bolagsstämman besluta om högre vinstutdelning än vad styrelsen har föreslagit (12 kap. 3 § första stycket ABL).⁶⁷

Det utdelningsbara beloppet beräknas med utgångspunkt i företagets balansräkning. Hur denna ser ut beror mycket på ÅRL och dess värderingsregler. Således skulle en förändring av värderingsreglerna i ÅRL innebära konsekvenser för företagets vinstutdelning.⁶⁸

---

⁶⁷ Justitiedepartementet, Ds 2002:42, *Redovisning och värdering av finansiella instrument*, s. 47f

⁶⁸ Justitiedepartementet, Ds 2002:42, *Redovisning och värdering av finansiella instrument*, s. 48

4 Internationell redovisningsteori

I detta kapitel tar vi upp internationell redovisningsteori som har haft betydelse för utvecklingen av IAS 39. Vi redogör för vilka grundläggande antaganden och kvalitativa egenskaper som har betydelse för redovisning av finansiell information.

Vi har valt att utgå från IASB:s ”Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements” för att redogöra för internationell redovisningsteori. Vi har använt oss av den översättning som RR gjorde 1995 och som kallas ”Föreställningsram för utformning av finansiella rapporter”. Denna föreställningsram ligger till grund för arbetet med att utforma och revidera nya respektive äldre IAS standarder. Den ska även främja utvecklingen mot en harmonisering av redovisningsregler, rekommendationer och metoder samt ge vägledning för att hantera frågor som ännu inte behandlas av någon standard.⁶⁹ Föreställningsramen ligger därför till grund för IAS 39 men är inte överordnat innehållet i den standarden.⁷⁰

IASB skiljer mellan två typer av principer, vilka är grundläggande antaganden och kvalitativa egenskaper. Grundläggande antaganden består i sin tur av två delar, dels bokföringsmässiga grunder, dels antagandet om fortlevnad. De kvalitativa egenskaperna består av fyra attribut som gör informationen i finansiella rapporter användbar. De fyra attributen är begriplighet, relevans, tillförlitlighet och jämförbarhet.⁷¹ De finansiella rapporternas främsta syfte är att ge information om företagets finansiella ställning och resultat samt förändringar i den ekonomiska ställningen.⁷² Föreställningsramen fokuserar på användarna av finansiella rapporter och den information de kan få ut av dessa. Användare måste kunna göra en bedömning av företagets förmåga att generera likvida medel samt när detta kan ske och graden av säkerhet. Att generera likvida medel är avgörande för företagets möjlighet att exempelvis betala anställda, långgivare, lämna utdelningar osv.⁷³

4.1 Grundläggande antaganden

4.1.1 Bokföringsmässiga grunder

Finansiella rapporter ska upprättas enligt bokföringsmässiga grunder. Detta innebär att händelser och transaktioner ska bokföras när de inträffar och redovisas för den period till vilken de hänförs. Det innebär också att rapporterna ska innehålla information om framtida betalningsåtaganden och rättigheter till framtida inbetalningar. Genom detta får rapporterna ett värde för användare vid beslut i ekonomiska frågor.⁷⁴

---

⁶⁹ Redovisningsrådet, (1995), *Föreställningsram för utformning av finansiella rapporter*, punkt 1

⁷⁰ Redovisningsrådet, (1995), *Föreställningsram för utformning av finansiella rapporter*, punkt 2

⁷¹ Walton, P. et al., (1998), *International Accounting*, s. 37

⁷² Redovisningsrådet, (1995), *Föreställningsram för utformning av finansiella rapporter*, punkt 12

⁷³ Redovisningsrådet, (1995), *Föreställningsram för utformning av finansiella rapporter*, punkt 15

⁷⁴ Redovisningsrådet, (1995), *Föreställningsram för utformning av finansiella rapporter*, punkt 22

4.1.2 Antagande om fortlevnad

Finansiella rapporter ska upprättas med antagandet att företaget driver en fortlöpande verksamhet och kommer att göra det under överblickbar framtid. Om företaget är på obestånd eller om det måste skäras väsentligt i verksamheten kan rapporterna utformas annorlunda med upplysning om detta.⁷⁵

4.2 Kvalitativa egenskaper

Avvägningen mellan nyttan och kostnaden för information är en svår bedömningsfråga. Som en generell princip gäller att nyttan av informationen bör vara större än kostnaden för att tillhandahålla den. Även tidsaspekten spelar en viktig roll. Görs presentationen för tidigt kanske inte alla konsekvenser är kända vilket försämrar tillförlitligheten. Görs den däremot för sent är alla konsekvenser kända men till liten nytta för de användare som har varit tvungna att fatta beslut under tiden. Relevans måste vägas mot tillförlitlighet.⁷⁶

4.2.1 Begriplighet

Den information som lämnas i finansiella rapporter bör vara lättbegriplig för användare. Det förutsätter viss kunskap hos användare om affärsverksamhet, ekonomi och redovisning. Information som rör komplicerade frågor får inte utelämnas på grund av att företaget tror att den kan vara alltför svår för användare att förstå.⁷⁷

4.2.2 Relevans

Informationen i de finansiella rapporterna måste vara relevant för användare som beslutsunderlag. Den ska underlätta bedömningen av inträffade, aktuella och framtida händelser. Informationen ska också bekräfta eller korrigera tidigare bedömningar. Informationens relevans påverkas av dess karaktär och väsentlighet. Väsentlig blir informationen när ett utelämnande eller en felaktighet kan påverka de beslut som användare fattar. Graden av väsentlighet beror på postens eller felets storlek och på övriga omständigheter. Väsentlighet är mer en tröskelnivå än en kvalitativ egenskap.⁷⁸

4.2.3 Tillförlitlighet

Informationen är tillförlitlig om den inte innehåller felaktigheter eller inte är vinklad. Den ska ge en korrekt bild av vad som görs gällande och utvisas i den finansiella rapporten. Svårigheterna ligger i att identifiera transaktioner eller andra händelser som ska mätas eller att tillämpa korrekta mätmetoder. Transaktioner och andra händelser ska redovisas i enlighet med deras ekonomiska innebörd och inte enbart enligt deras juridiska form (innebörd före form). Informationen får som tidigare nämnts inte vara vinklad. Den måste vara neutral. Detta

⁷⁵ Redovisningsrådet, (1995), *Föreställningsram för utformning av finansiella rapporter*, punkt 23

⁷⁶ Redovisningsrådet, (1995), *Föreställningsram för utformning av finansiella rapporter*, punkt 43-44

⁷⁷ Redovisningsrådet, (1995), *Föreställningsram för utformning av finansiella rapporter*, punkt 25

⁷⁸ Redovisningsrådet, (1995), *Föreställningsram för utformning av finansiella rapporter*, punkt 26-30

innebär att informationen inte får presenteras eller väljas med syfte att uppnå ett förutbestämt resultat eller ett annat mål.⁷⁹

Försiktighetsprincipen bör tillämpas när finansiella rapporter upprättas. Detta innebär att bedömningar som görs under osäkerhet ska göras med försiktighet så att tillgångar och intäkter inte överskattas eller att skulder och kostnader inte underskattas. Principen får dock inte skapa dolda reserver eller obefogat stora reserveringar. Informationen i rapporterna måste vidare vara så pass fullständiga som kan anses rimligt med hänseende till kostnaderna för att ta fram den. Utelämnad information kan vilseleda användare och rapporterna är därmed varken tillförlitliga eller relevanta.⁸⁰

4.2.4 Jämförbarhet

Jämförbarhet handlar om att användare ska kunna jämföra de finansiella rapporter företagen lämnar över en längre period och mellan olika företag. De ska kunna identifiera skillnader mellan tillämpade redovisningsprinciper. Likformigheten får dock inte gå så långt att företaget hindras från att tillämpa förbättrade redovisningsrekommendationer.⁸¹

---

⁷⁹ Redovisningsrådet, (1995), *Föreställningsram för utformning av finansiella rapporter*, punkt 31-36

⁸⁰ Redovisningsrådet, (1995), *Föreställningsram för utformning av finansiella rapporter*, punkt 37-38

⁸¹ Redovisningsrådet, (1995), *Föreställningsram för utformning av finansiella rapporter*, punkt 39-42

5 IAS 39

Denna del av uppsatsen redogör för standarden IAS 39, dess omfattning, klassificerings- och värderingsregler samt tidsaspekten när ett finansiellt instrument ska redovisas. Vi behandlar här valda delar av IAS 39 utifrån vår valda problemformulering och vårt syfte.

Enligt IAS 39 ska i stort sett alla finansiella instrument tas med i balansräkningen och värderas till sitt verkliga värde. De enda undantagen är lån och fordringar som härrör från företaget och som inte innehas för handelsändamål, investeringar som innehas till inlösen samt finansiella instrument som inte tillförlitligt kan värderas till verkligt värde.⁸² Standarden sätter gränsen när kontrollen över en finansiell tillgång eller skuld går över från en ägare till en annan. Den berör också säkringsredovisning men den har vi lämnat utan hänseende i denna uppsats.⁸³ Råvaruterminer och motsvarande varubaserade kontrakt ska i princip klassas som finansiella instrument. Undantagen är när ett företag har ingått ett kontrakt för deras förväntade behov i samband med verksamheten såsom inköp, försäljning och produktion. Sådana här typer av kontrakt måste alltså öronmärkas för den typen av ändamål för att inte falla in under regelverket kring IAS 39.⁸⁴

5.1 Sammanfattning av IAS 39

I detta kapitel kommer vi att kortfattat sammanfatta IAS 39. Till vissa engelska ekonomiska uttryck är det svårt att hitta bra översättningar. Vi har därför valt att ta med delar av IAS 39 som bilaga vilket gör att läsaren får en möjlighet att själv skapa sig en uppfattning av standardens lydelse. När vi har hittat bra svensk översättning i olika texter har vi använt oss av den som utgångspunkt för direkt översättning av de engelska uttrycken i IAS 39. Vi har valt att koncentrera oss på de punkter som har betydelse för vår uppsats. Vi gör hänvisningar till de punkter som sammanfattningen gäller och delar av standarden finns som bilaga 1.

5.1.1 Standardens omfattning

Punkt 1 till 7 behandlar vilka typer av finansiella instrument som inte berörs av IAS 39. Det gäller främst sådana instrument som det redogörs för i andra IAS standarder som till exempel dotterbolagsandelar, andelar i intresseföretag och leasing.⁸⁵ Standarden omfattar däremot lånefordringar och andra fordringar som har sitt ursprung i företaget, finansiella tillgångar och skulder, derivat, kundfordringar, leverantörsskulder, övriga fordringar och skulder samt bankmedel.⁸⁶

---

⁸² IASB, (2000), *International Accounting Standard IAS 39*, Summary of this Standard

⁸³ Ibid.

⁸⁴ Jönsson Lundmark, B., (1999), *IASB och IAS – en introduktion*, s. 162

⁸⁵ IASB, (2000), *International Accounting Standard IAS 39*, punkt 1-7

⁸⁶ PricewaterhouseCoopers, (2000), *International Accounting Standards: Financial Instruments - Understanding IAS 39*, s. 10

5.1.2 Definitioner

Punkt 8 till 26 rör olika former av definitioner och klassificeringar.

Finansiellt instrument	”Ett finansiellt instrument är varje form av avtal som ger upphov till en finansiell tillgång i ett företag och en finansiell skuld eller egetkapitalinstrument i ett annat företag”. ⁸⁷
Finansiell tillgång	”En finansiell tillgång är varje tillgång i form av a) kontanter, b) avtalsenlig rätt att erhålla kontanter eller annan finansiell tillgång från ett annat företag, c) avtalsenlig rätt att byta finansiella instrument med ett annat företag under villkor som kan komma att visa sig vara förmånliga eller d) egetkapitalinstrument utgivna av annat företag”. ⁸⁸
Egetkapitalinstrument	”... är varje form av avtal som styrker en residual rätt i företagets tillgångar efter avdrag för alla skulder”. ⁸⁹
Verkligt värde	”... är det belopp till vilket en tillgång skulle kunna överlåtas eller en skuld regleras mellan kunniga parter som är oberoende av varandra och som har ett intresse av att transaktionen genomförs”. ⁹⁰
Marknadsvärde	”... är vad som kan erhållas i samband med en försäljning eller som kan erläggas i samband med ett förvärv av ett finansiellt instrument på en aktiv marknad”. ⁹¹
Derivat	”... är ett finansiellt instrument med: • ett värde som ändras på grund av förändringen i en specifik ränta, varupris, valutakurs eller liknande variabel • liten eller ingen initial nettoinvestering • förfall på ett framtida datum”. ⁹²
Upplupet anskaffningsvärde	“... is the amount at which the financial asset or liability was measured at initial recognition minus principal repayments, plus or minus the cumulative amortisation of any difference between that initial amount and the maturity, and minus any write-down

⁸⁷ Redovisningsrådet, (2002), RR 27, punkt 5

⁸⁸ Redovisningsrådet, (2002), RR 27, punkt 5

⁸⁹ Redovisningsrådet, (2002), RR 27, punkt 5

⁹⁰ Redovisningsrådet, (2002), RR 27, punkt 5

⁹¹ Redovisningsrådet, (2002), RR 27, punkt 5

⁹² Ernst & Young, (2002), företagsinternt material

(directly or through the use of an allowance account) for impairment or uncollectability”.⁹³

Den effektiva räntemetoden “... is a method of calculating amortisation using the effective interest rate of a financial asset or financial liability. The effective interest rate is the rate that exactly discounts the expected stream of future cash payments through maturity or the next market-based repricing date to the current net carrying amount of the financial asset or liability. That computation should include all fees and points paid or received between parties to the contract”.⁹⁴

5.1.3 Klassificeringar av finansiella instrument

I och med IAS 39 kommer vi att få nya kategorier av finansiella instrument inom svensk redovisning. Ett finansiellt instrument kan inom svensk redovisning antingen vara en anläggningstillgång eller en omsättningstillgång beroende på företagets intentioner med innehavet. I IAS 39 skiljer de på fyra olika kategorier av finansiella instrument.

Tillgångar som innehas för handelsändamål (Held for trading) är tillgångar som primärt anskaffats för att skapa vinst genom prisfluktuationer på marknaden. Finansiella tillgångar ska anses innehavda för handelsändamål om de är en del av en portfölj som innehas för kortfristiga vinsthemtagningar. Derivatinstrument anses alltid vara innehavda för handelsändamål om de inte kan betecknas såsom säkringsinstrument.⁹⁵

Tillgångar som innehas till inlösen (Held-to-maturity) är finansiella tillgångar med en bestämd förfallotid, som ska lösas med ett bestämt belopp eller med ett belopp som kan beräknas efter en given formel. Företaget ska också ha för avsikt att behålla tillgången till dess förfall och bedömas kunna fullfölja denna avsikt.⁹⁶

Lån och fordringar som härrör från företaget (Loans and receivables originated by the enterprise) är finansiella fordringar som har skapats av företaget genom att förse en gäldenär med betalningsmedel, varor eller tjänster. I denna kategori hamnar främst kundfordringar och övriga fordringar som skapas genom företagets löpande verksamhet.⁹⁷ En sådan här typ av tillgång som företaget hade tänkt sälja direkt eller inom en snar framtid ska klassas som innehav för handelsändamål.⁹⁸

Tillgångar tillgängliga för försäljning (Available-for-sale) är sådana finansiella tillgångar som inte tillhör någon av de tre tidigare kategorierna.⁹⁹

⁹³ IASB, (2000), *International Accounting Standard IAS 39*, punkt 10

⁹⁴ IASB, (2000), *International Accounting Standard IAS 39*, punkt 10

⁹⁵ Ibid.

⁹⁶ Jönsson Lundmark, B., (1999), *IASC och IAS – en introduktion*, s. 165

⁹⁷ Ibid.

⁹⁸ IASB, (2000), *International Accounting Standard IAS 39*, punkt 10

⁹⁹ IASB, (2000), *International Accounting Standard IAS 39*, punkt 21

Värderingsprinciperna skiljer sig åt mellan de olika kategorierna. När det gäller värdering av finansiella instrument som inte behandlas enligt reglerna för säkringsredovisning skiljer standarden mellan de fyra nu nämnda kategorierna.¹⁰⁰

5.1.4 Att bokföra eller att boka bort

Punkt 27 till 34 behandlar när en finansiell tillgång eller skuld ska tas upp och bokföras i balansräkningen (recognition). Den ska bara tas med om företaget har del i dess kontraktsevenliga rättigheter (contractual provisions).¹⁰¹ Standarden skiljer mellan "trade date" och "settlement date", vilket har betydelse för när och hur företaget ska bokföra tillgången eller skulden. "Trade date" är när företaget förbinder sig att köpa tillgången, affärsdag, och "settlement date" är den tidpunkt när tillgången eller skulden kommer företaget tillhanda, likviddag.¹⁰²

Punkt 35 till 65 tar upp under vilka omständigheter ett företag ska boka bort (derecognition) en finansiell tillgång, dvs. när företaget inte längre har kontroll eller förfogar över hela eller delar av rättigheterna förknippade med tillgången.¹⁰³ För att kunna avgöra om ett företag fortfarande har kontrollen över och äger rättigheterna till en tillgång måste de ta hänsyn till sin egen och mottagarens ställning. Behåller överlåtaren kontrollen över tillgången ska detta företag ta upp tillgången i sin balansräkning.¹⁰⁴ Generellt gäller att överlåtaren har förlorat kontrollen över tillgången då mottagaren har möjlighet att erhålla förmånerna som är förknippade med äganderätten av tillgången.¹⁰⁵ I vissa fall kan delar av en tillgång överlåtas medan företaget behåller andra delar av densamma. Till exempel kan ett företag sälja sina kundfordringar men behålla rätten att utföra vissa tjänster på dem. Det kan innebära att företaget fortfarande finns kvar i gäldenärens huvudbok som borgenär till fordran och har möjligheten att ta emot betalningar från denne. Denna möjlighet ses som en rättighet och ska därför tas upp som en tillgång om den kan värderas på ett tillförlitligt sätt. Förutsättningen är att de avgifter företaget kan få in överstiger de kostnader de har för att utföra tjänsterna. I annat fall värderas en sådan tillgång till noll.¹⁰⁶ Om företaget genom en överlåtelse av en tillgång skapar en ny tillgång eller skuld ska de ta upp den nya tillgången eller skulden till verkligt värde i balansräkningen. De ska även ta upp vinsten eller förlusten som uppstod vid överlåtelsen av tillgången. Som exempel kan nämnas situationen då ett företag säljer sina kundfordringar men ger löfte om att kompensera köparen om inkasseringen hamnar under en viss nivå.¹⁰⁷

¹⁰⁰ Jönsson Lundmark, B., (1999), *IASC och IAS – en introduktion*, s. 165

¹⁰¹ IASB, (2000), *International Accounting Standard IAS 39*, punkt 27

¹⁰² IASB, (2000), *International Accounting Standard IAS 39*, punkt 32-33

¹⁰³ IASB, (2000), *International Accounting Standard IAS 39*, punkt 35

¹⁰⁴ IASB, (2000), *International Accounting Standard IAS 39*, punkt 37

¹⁰⁵ IASB, (2000), *International Accounting Standard IAS 39*, punkt 41

¹⁰⁶ IASB, (2000), *International Accounting Standard IAS 39*, punkt 47-49

¹⁰⁷ IASB, (2000), *International Accounting Standard IAS 39*, punkt 51-52

5.1.5 Värdering

Typ av instrument	Värdering	Redovisning av värdeförändring
Innehav för handel	Verkligt värde	Resultaträkningen
Lån och fordringar från företaget	Upplupet anskaffningsvärde	Resultaträkningen
Innehav till inlösen	Upplupet anskaffningsvärde	Resultaträkningen
Tillgänglig för försäljning	Verkligt värde	Resultaträkningen eller Eget kapital

Källa: PricewaterhouseCoopers, Understanding IAS 39

Punkt 66 till 78 behandlar hur olika kategorier av finansiella tillgångar och skulder ska värderas. När en tillgång eller skuld anskaffas ska den i inledningsskedet värderas till sin kostnad inkluderat transaktionskostnader.¹⁰⁸ Efter anskaffandet ska företaget värdera finansiella instrument till verkligt värde utan att dra av transaktionskostnader. Undantagen är lån och fordringar som härrör från företaget och som inte innehas för handelsändamål, instrument som innehas till inlösen samt instrument som inte kan värderas på ett tillförlitligt sätt på grund av att det inte finns en aktiv marknad för sådana instrument.¹⁰⁹ Lån och fordringar som härrör från företaget och som inte innehas för handelsändamål och innehav till inlösen ska värderas till upplupet anskaffningsvärde enligt den effektiva räntemetoden om de har en bestämd löptid. Har de inte en bestämd löptid ska de värderas till anskaffningskostnad.¹¹⁰ Den effektiva räntemetoden är kortfattat en metod för att beräkna fördelningen av anskaffningskostnaden för ett instrument på olika perioder genom att använda instrumentets effektiva ränta. Vi har valt att som bilaga 2 ta med ett exempel på hur denna metod fungerar i jämförelse med den linjära beräkningsmetod som är förbjuden enligt IAS 39. De olika värderingsprinciperna för de olika typerna av instrument beror främst på möjligheten att tillförlitligt kunna fastställa ett verkligt värde på tillgångarna eller skulderna.¹¹¹

5.1.6 Investeringar som innehas till inlösen

Punkt 79 till 92 behandlar under vilka förutsättningar en tillgång kan eller inte kan klassas som tillgång som innehas till inlösen och hur den ska värderas under dessa premisser. Ett finansiellt instrument kan inte klassas som innehav till inlösen om följande kriterier är uppfyllda. Företaget tänker behålla instrumentet under en obestämd tidsperiod eller tänker sälja det bland annat på grund av förändringar av marknadsräntan eller risken. Om utgivaren har rätt att bestämma ett värde på instrumentet som klart understiger upplupet anskaffningsvärde kan det finansiella instrumentet inte klassas som innehav till inlösen.¹¹² Vidare får ett företag inte klassa ett instrument som innehav till inlösen om de under det nuvarande eller de två föregående räkenskapsåren har sålt, överlåtit eller utnyttjat en säljoption på mer en obetydlig del av dessa instrument. Detta gäller i relation till hela

¹⁰⁸ IASB, (2000), *International Accounting Standard IAS 39*, punkt 66

¹⁰⁹ IASB, (2000), *International Accounting Standard IAS 39*, punkt 69

¹¹⁰ IASB, (2000), *International Accounting Standard IAS 39*, punkt 73

¹¹¹ IASB, (2000), *International Accounting Standard IAS 39*, punkt 70

¹¹² IASB, (2000), *International Accounting Standard IAS 39*, punkt 79

portföljen av instrument innehavda till inlösen. Sker dock en försäljning eller liknande händelse av ett sådant instrument nära löptidens slut eller på grund av händelser som företaget inte kunnat råda över kan det fortfarande få klassas som innehav till inlösen.¹¹³ Det finns en mängd situationer som inte räknas upp i standarden som leder till att en tillgång inte kan klassas som innehav till inlösen.¹¹⁴ Allt beror på företagets situation och framtida möjligheter och intentioner.

5.1.7 Värdering av finansiella skulder

Punkt 93 och 94 behandlar hur finansiella skulder och förpliktelser ska värderas. Alla finansiella skulder, förutom skulder som innehas för handelsändamål och derivat som är skulder, ska värderas till upplupet anskaffningsvärde. Undantagen ska värderas till verkligt värde.¹¹⁵

5.1.8 Verkligt värde

Punkt 95 till 102 behandlar vilka överväganden företagen måste göra för att värdera finansiella instrument till verkligt värde. Verkligt värde kan fastställas tillförlitligt om det finns en allmän marknad för sådana instrument, att ett skuldinstrument har blivit värderat av ett oberoende värderingsinstitut (rating agency) eller att det finns generellt accepterade värderingsmodeller där företaget kan beräkna ett lämpligt värde.¹¹⁶ Företagen måste även ha möjlighet att göra rimliga uppskattningar av verkligt värde när det rör sig om mindre belopp och det inte påverkar tillförlitligheten.¹¹⁷ Företagen måste alltså göra en avvägning mellan nytta och kostnad.

5.1.9 Redovisning av resultateffekter

Punkt 103 till 107 visar hur vinster och förluster ska redovisas som uppstår vid värdering till verkligt värde. Vinster eller förluster på instrument som innehas för handelsändamål ska redovisas under den period till vilken de hänförs till. Värdeförändringar på instrument tillgängliga för försäljning ska antingen redovisas i resultaträkningen under den period till vilken de hänförs till eller direkt mot eget kapital till dess tillgången avyttras.¹¹⁸ När det gäller instrument tillgängliga för försäljning måste företaget välja en av möjligheterna som sin redovisningsprincip och tillämpa den på alla instrument av denna typ.¹¹⁹ För instrument som inte värderas till verkligt värde gäller att realiserade värdeförändringar ska redovisas i resultaträkningen i samband med att instrumentet bokas bort.¹²⁰ Detta behandlas i punkt 108.

¹¹³ IASB, (2000), *International Accounting Standard IAS 39*, punkt 83

¹¹⁴ IASB, (2000), *International Accounting Standard IAS 39*, punkt 88

¹¹⁵ IASB, (2000), *International Accounting Standard IAS 39*, punkt 93

¹¹⁶ IASB, (2000), *International Accounting Standard IAS 39*, punkt 96

¹¹⁷ IASB, (2000), *International Accounting Standard IAS 39*, punkt 102

¹¹⁸ Jönsson Lundmark, B., (1999), *IASC och IAS – en introduktion*, s. 167

¹¹⁹ IASB, (2000), *International Accounting Standard IAS 39*, punkt 104

¹²⁰ Jönsson Lundmark, B., (1999), *IASC och IAS – en introduktion*, s. 167

5.1.10 Nedskrivning och Uncollectability

Punkt 109 till 119 visar hur företagen ska behandla finansiella tillgångar som ska skrivas ner eller är "uncollectable". Finansiella instrument ska klassas som detta när utgivaren till exempel har betalningssvårigheter, vid kontraktsbrott eller konkurs hos utgivaren.¹²¹ Bland annat ska instrument som värderats till upplupet anskaffningsvärde och som måste skrivas ner redovisas enligt följande. Instrumentet ska värderas till det belopp som kan återfås och förlusten ska redovisas i resultaträkningen under den period till vilken den hänför sig.¹²²

Övriga punkter i standarden behandlar säkringsredovisning (hedging), vilket vi inte berör i denna uppsats, och införanderegler. Bland annat ska de transaktioner som blir följden av att IAS 39 tillämpas första gången redovisas som korrektivposter i eget kapital (retained earnings).¹²³

---

¹²¹ IASB, (2000), *International Accounting Standard IAS 39*, punkt 110

¹²² IASB, (2000), *International Accounting Standard IAS 39*, punkt 111

¹²³ IASB, (2000), *International Accounting Standard IAS 39*, punkt 172

6 Empiri

Detta kapitel omfattar de empiriska resultat från våra undersökningsområden. Först behandlas vilka skillnader som föreligger mellan hur finansiella instrument redovisas i dag och hur det ska ske enligt IAS 39. Nästa ämne utgörs av vilka ändringar inom svensk lagstiftning som är planerade för att svensk rätt ska stämma överens med EU:s direktiv angående IAS 39. Det redogörs för de empiriska resultaten från företagsintervjuerna och intervjun med revisorn. Sist behandlas Telias och StoraEnsos årsredovisningar.

6.1 Skillnader mellan svensk redovisningsteori och IAS 39

I det här kapitlet ska vi beskriva de skillnader som finns mellan svensk redovisningsteori och IAS 39 med utgångspunkt i internationella redovisningsregler samt de konsekvenser IAS 39 får för svensk redovisning. De stora skillnaderna gäller värdering av finansiella instrument samt den nya indelningen och klassificeringen av dem.

6.1.1 Skillnader mellan systemen

Svensk redovisningsteori har under lång tid påverkats av internationella regler och normer, framförallt tyska och amerikanska.¹²⁴ Påverkan har blivit tydligare i och med Sveriges inträde i EU och kravet att implementera olika direktiv från EU, bland annat det fjärde och sjunde bolagsdirektivet.¹²⁵ Trots detta finns det skillnader som kommer att innebära förändringar för svensk redovisning när den nu anpassas alltmer till internationell redovisningsteori. Det gäller främst reglerna om värdering och klassificering av instrument som stadgas i IAS 39. En annan viktig princip inom svensk redovisning som kommer att få en ny innebörd är realisationsprincipen.¹²⁶

Eftersom svensk redovisningsteori på senare år påverkats starkt av internationella regler och normer finns det likheter mellan systemen. Principerna om fortlevnad och försiktighet finns som två grundläggande principer. Det är framförallt innebörden av principerna som skiljer sig åt. Försiktighetsprincipen kommer att få en lite annan innebörd i och med de nya reglerna. Enligt nuvarande försiktighetsprincip gäller att värdera tillgångar till det lägsta värdet av anskaffningsvärde och verkligt värde. Med IAS 39 ska generellt tillgångar värderas till sitt verkliga värde. Detta innebär att det skapas orealiserade vinster eller förluster. Tanken med den nuvarande svenska försiktighetsprincipen är att undvika just detta. Med andra ord kommer även innebörden av realisationsprincipen att förändras. En vinst eller förlust kan alltså, trots att den inte realiserats, tas upp i resultaträkningen och därmed påverka företagets resultat och ekonomiska ställning. Tanken med den internationella försiktighetsprincipen är att företagen inte ska skapa dolda reserver eller stora reserveringar. Denna innebörd finns

---

¹²⁴ Artsberg, K., (1998), Accounting in Scandinavia, *International Accounting*, s. 271

¹²⁵ Artsberg, K., (1998), Accounting in Scandinavia, *International Accounting*, s. 274

¹²⁶ Artsberg, K., (1998), Accounting in Scandinavia, *International Accounting*, s. 285

även i den svenska principen men är underställd realisationsprincipen om att inte kunna ta upp orealiserade vinster respektive förluster i resultaträkningen. De internationella redovisningsprinciperna bygger till mycket stor del på den kvalitativa egenskapen tillförlitlighet. Enligt den ska transaktioner och andra händelser redovisas i enlighet med deras ekonomiska innebörd och inte enbart enligt deras juridiska form. Syftet med de svenska principerna kan sägas vara att utjämna skillnaderna mellan hög- och lågkonjunktur. Internationella principer vill hindra att företagen uppnår ett förutbestämt resultat eller ett annat mål med hjälp av redovisningen, vilket är en form av vinstutjämning över tiden. Det är med andra ord försiktighets- och realisationsprincipen som förändras mest som redovisningsprinciper i och med anpassningen till bland annat IAS 39.¹²⁷

6.1.2 God redovisningssed och rättvisande bild

God redovisningssed har stor betydelse för svensk redovisning. En orsak till att lagstiftaren valt att hänvisa till god redovisningssed är att lagstiftningen inte kan reglera alla händelser och har inte heller kunnat förutse framtida utveckling på området. Lagstiftningsprocessen är också långsam vilket ökar behovet av en dynamisk redovisning.¹²⁸ God redovisningssed är en unik svensk princip.¹²⁹ Det finns ingen sådan här princip i IASB föreställningsram men Kristina Artsberg liknar den med den engelska principen ”true and fair view”. Principen om ”true and fair view” har anammats av EU och införts som en grundläggande princip i olika EG-direktiv. I Sverige har vi därför båda principerna för tillfället. Principen om ”true and fair view” gäller dock bara lagstiftaren. Detta innebär att lagstiftaren kan använda ”true and fair view” som ett övergripande begrepp i den lagstiftande processen. Den redovisningsskyldige måste emellertid fortfarande följa gällande svensk lagstiftning och här gäller principen om god redovisningssed. I Danmark har lagstiftaren dock valt att låta ”true and fair view” vara ett övergripande begrepp även för den redovisningsskyldige och för standardskaparna.¹³⁰ I figuren nedan redogörs för de mest principiella skillnaderna mellan god redovisningssed och ”true and fair view”.

'Good accounting practice'	'True and fair view'
Preparer-oriented	User-oriented
Accounting methods	A holistic concept
Oriented towards the process	Oriented towards the final product

Källa: International Accounting

6.1.3 Värdering och klassificering av finansiella instrument

I Sverige skiljer vi på två sorters tillgångar vid värdering. Antingen kan en tillgång vara en omsättningstillgång eller en anläggningstillgång. När det gäller värdering av derivat finns det ingen fullständig reglering. Ingående av terminskontrakt och liknande affärshändelser bokförs inte och behöver därmed inte värderas.¹³¹ Försiktighetsprincipen gäller som grundläggande

¹²⁷ Artsberg, K., (1998), Accounting in Scandinavia, *International Accounting*, s. 285

¹²⁸ Artsberg, K., (1998), Accounting in Scandinavia, *International Accounting*, s. 280

¹²⁹ Artsberg, K., (1998), Accounting in Scandinavia, *International Accounting*, s. 272

¹³⁰ Artsberg, K., (1998), Accounting in Scandinavia, *International Accounting*, s. 285 f.

¹³¹ Nilsson, S.A., (2002), Föreläsningmaterial till Magisterkurs i redovisning

princip. I och med IAS 39 förändras detta radikalt. Alla finansiella instrument ska generellt redovisas i balansräkningen och värderas till sitt verkliga värde. Försiktighetsprincipen får ge vika för principen om tillförlitlighet. Även indelningen i fyra olika kategorier av instrument är nytt för svensk redovisning. Vår nuvarande indelning skiljer endast mellan anläggnings- och omsättningstillgång och berör inte olika sorters instrument. Detaljrikiedom kommer att öka med IAS 39. Alla instrument ska inte bara redovisas i balansräkningen utan också klassificeras rätt och utifrån det värderas.

6.2 Förändringar i svensk lagstiftning

Justitiedepartementet har publicerat en promemoria som innehåller förslag till lagändringar angående redovisning och värdering av finansiella instrument. Dessa anser regeringen bör genomföras för att det ändringsdirektiv som antogs år 2001 ska kunna genomföras. Detta direktiv svarar mot IASB:s rekommendation, IAS 39.

Eftersom det är en promemoria kan vi inte med säkerhet säga att det inte kommer att ske några förändringar i förslagen innan lagändringarna träder i kraft. Det finns dock mycket som talar för att det kommer att bli enligt promemorian.

6.2.1 Lagändringar

De förslag om förändringar i ÅRL som har lagts fram är förändringar i 5 kap. 5 § samt 6 kap. 1 och 2 §§. Man vill dessutom ha ny rubrik närmast före 5 kap. 5 §. Dessutom ska man införa åtta nya paragrafer. Den nya lagen träder i kraft 1 juli 2003.¹³² Det kommer även att göras förändringar i Inkomstskattelagen.¹³³ Vi kommer här endast att beröra förändringar i ÅRL.

6.2.2 Genomförande av ändringsdirektivet

Promemorians förslag utgår ifrån att ändringsdirektivets bestämmelser om redovisning och värdering av finansiella instrument ska tas in i ÅRL. Som skäl anger man att Sverige är till följd av sitt EU-medlemskap skyldigt att införliva bestämmelserna i ändringsdirektivet med den svenska rättsordningen. Eftersom nuvarande bestämmelser om värdering av tillgångar finns i ÅRL är det naturligt att även de nya bestämmelserna införs i denna lag.¹³⁴

6.2.2.1 Detaljeringsgrad

ÅRL är en slags ramlag där bestämmelserna är av mera övergripande art. Meningen är att överlåta normgivning av mer detaljerad art till normgivande organ på redovisningsområdet. Ett problem är dock att bestämmelserna i IAS 39 är relativt detaljerade och tekniska, vilket innebär att om man skulle införa dessa i ÅRL så skulle ÅRL förlora sin ursprungliga karaktär. Det kan då uppfattas som att man avviker från den struktur som lagen hittills har haft. Ovanstående skulle kunna vara ett argument för att endast de övergripande principerna i

¹³² Justitiedepartementet, Ds 2002:42, *Redovisning och värdering av finansiella instrument*, s. 5

¹³³ Justitiedepartementet, Ds 2002:42, *Redovisning och värdering av finansiella instrument*, s. 15

¹³⁴ Justitiedepartementet, Ds 2002:42, *Redovisning och värdering av finansiella instrument*, s. 28

ändringsdirektivet bör lagfästas. Detta är dock underordnat Sveriges skyldighet att lagfästa bestämmelserna i sin helhet.¹³⁵

Två argument för att göra principerna ännu mer detaljerade i svensk lag än vad de är i IAS 39 är följande. För det första att det hittills har saknats principer för redovisning och värdering av finansiella instrument i svensk normgivning och för det andra att området är väldigt komplext och att finansiella instrument ofta innebär ett risktagande för företag. I praktiken skulle det också vara möjligt att göra ÅRL mer detaljerat, då ändringsdirektivet endast är ett så kallat minimidirektiv. Det finns emellertid även tungt vägande skäl mot en detaljrikare lagstiftning. Ett av dessa skäl är att synen på hur finansiella instrument ska redovisas och värderas förmodligen kommer att förändras med tiden. Ju mera detaljerad lagstiftning vi har, desto svårare blir det då att anpassa den till utvecklingen på redovisningsområdet. Därför menar regeringen i promemorian att man bör ta in ändringsdirektivet i sin helhet i svensk lagstiftning, men att man bör överlåta ytterligare ledning vad gäller tillämpningen av bestämmelserna till normgivande organ.¹³⁶

6.2.2.2 För vilka kategorier av företag gäller de nya bestämmelserna?

Enligt ändringsdirektivet ska medlemsstaterna själva få bestämma för vilka kategorier av företag de nya värderingsreglerna ska gälla och om de ska vara tvingande eller inte. De nya bestämmelserna kan både vara komplicerade och resurskrävande. I synnerhet för små och medelstora företag blir då nackdelarna större än fördelarna. Därför har man valt att från och med 1 juli 2003 ge samtliga företag som omfattas av ÅRL möjlighet, men inte skyldighet, att följa de nya bestämmelserna (det finns vissa undantag, se stycke 6.2.2.5 och 6.2.2.6). Nackdelen är att det kan leda till sämre jämförbarhet, då företag tillämpar olika redovisningsmetoder. Från och med 2005 kommer dock alla börsnoterade företag att vara tvingade att tillämpa de nya bestämmelserna, vilket gör att det blir bättre jämförbarhet åtminstone inom denna grupp av företag.¹³⁷

6.2.2.3 Ska bestämmelserna gälla både års- och koncernredovisningen?

Promemorians förslag är att de nya bestämmelserna om värdering av finansiella instrument inte bara ska tillämpas vid koncernredovisningens upprättande utan även vid årsredovisningens upprättande. Det huvudsakliga skälet, ur beskattningssynpunkt, för att inte tillåta värdering till verkligt värde i årsredovisningen skulle vara att denna har särskilt stor betydelse för företagets beskattning. Ur redovisningssynpunkt talar dock det mesta för att tillåta bestämmelserna även i årsredovisningen, då detta ger den mest rättvisande bilden. Det är dock viktigt att klarlägga vilka effekter detta har på beskattningen.¹³⁸ En preliminär bedömning är att dessa effekter torde vara ytterst små. Om beräkningarna skulle visa på motsatsen anser man i promemorian att man bör överväga att begränsa de nya bestämmelserna om finansiella instrument till att gälla endast koncernredovisningen.¹³⁹

¹³⁵ Justitiedepartementet, Ds 2002:42, *Redovisning och värdering av finansiella instrument*, s. 28f.

¹³⁶ Ibid.

¹³⁷ Justitiedepartementet, Ds 2002:42, *Redovisning och värdering av finansiella instrument*, s. 30ff.

¹³⁸ Justitiedepartementet, Ds 2002:42, *Redovisning och värdering av finansiella instrument*, s. 33

¹³⁹ Justitiedepartementet, Ds 2002:42, *Redovisning och värdering av finansiella instrument*, s. 35

Som nämnts ovan är de nya bestämmelserna inte tvingande mer än för börsnoterade företag. Ett företag ska dock vara konsekvent i sin redovisning. Enligt promemorian finns det inga skäl att ändra den bestämmelsen vi har i nuläget (7 kap. 12 § ÅRL), om att de värderingsprinciper som tillämpats i årsredovisningen också ska tillämpas i koncernredovisningen. Därför ska de företag som frivilligt väljer att tillämpa de nya värderingsreglerna inte bara använda dem i årsredovisningen utan måste även tillämpa dem i koncernredovisningen. Såvida det inte framkommer att det kan leda till större offentligfinansiella konsekvenser kommer man att behålla den ståndpunkten. Man kan dock få tillämpa olika värderingsprinciper i årsredovisningen och koncernredovisningen om det finns särskilda skäl.¹⁴⁰

6.2.2.4 Värderingsbestämmelser

Verkligt värde

Promemorians förslag lyder: ”Finansiella instrument ska – med vissa undantag – kunna värderas till sitt marknadsvärde eller till ett värde som ger en god approximation av marknadsvärdet. [...] Värdeförändringar på finansiella instrument ska som huvudregel tas in direkt in resultaträkningen. Vissa slag av värdeförändringar ska dock föras till en särskild post under eget kapital (*fond för verkligt värde*)”.¹⁴¹ Då handlingsutrymmet för EU:s medlemsstater vad gäller värderingsbestämmelser är relativt begränsat, blir uppgiften för den nationella lagstiftaren främst att försöka infoga de nya reglerna i de redan befintliga regelverken. Den svenska författningstexten måste dock inte ha samma lydelse som i ändringsdirektivet, utan ska anpassas efter svensk lagstiftningsstruktur och vedertagen svensk terminologi.¹⁴²

I direktivet använder man begreppet verkligt värde. Detta medför ett problem då verkligt värde redan är ett befintligt begrepp i ÅRL, men med en delvis annorlunda betydelse. Enligt ÅRL erhåller man verkligt värde efter att beräknade försäljningskostnader dragits av från försäljningsvärdet (4 kap. 9 § ÅRL). Begreppet verkligt värde bör därför inte användas i samband med värdering av finansiella instrument utan det bör i lagen istället anges vilka värderingsmetoder som ska användas av de företag som använder ändringsdirektivets värderingsprinciper. Det bör därför istället föreskrivas att ett företag tar upp det aktuella instrumentet till dess marknadsvärde. Om marknadsvärdet inte går att fastställa ska värdet grundas på summan av värdet på instrumentets beståndsdelar eller på värdet på liknande finansiella instrument. Om inte detta heller är möjligt ska värdet bestämmas med hjälp av allmänt accepterade värderingsmetoder som ger en rimlig uppskattning av marknadsvärdet, dock endast om det kan ske på ett tillförlitligt sätt. Om det inte är möjligt, ska värderingen ske i enlighet med lagens äldre värderingsbestämmelser.¹⁴³

Ändringsdirektivet innehåller vissa begränsningar vad gäller vilka instrument som ska värderas enligt de nya principerna. Enligt promemorian bör ÅRL inte vara mer eller mindre restriktivt i den här frågan än vad direktivet är. Detta innebär att endast vissa skulder bör

¹⁴⁰ Justitiedepartementet, Ds 2002:42, *Redovisning och värdering av finansiella instrument*, s. 36

¹⁴¹ Justitiedepartementet, Ds 2002:42, *Redovisning och värdering av finansiella instrument*, s. 37

¹⁴² Ibid.

¹⁴³ Justitiedepartementet, Ds 2002:42, *Redovisning och värdering av finansiella instrument*, s. 38

kunna värderas enligt de nya bestämmelserna, det vill säga de som är en del i en handelsportfölj och utgörs av derivatinstrument. Det innebär också att vissa finansiella instrument bör undantas från tillämpningsområdet för de nya bestämmelserna. Detta bör gälla bland annat finansiella tillgångar som innehas till inlösen samt andelar i dotterföretag och intresseföretag. I enlighet med direktivet bör det i svensk lag anges att de nya värderingsmetoderna inte får användas om det inte leder till ett tillförlitligt värde på det aktuella instrumentet. De får heller inte lov att användas om det skulle strida mot de grundläggande kraven på att redovisningen ska upprättas i enlighet med god redovisningssed och ge en rättvisande bild av företagets ställning och resultat. Det sistnämnda går visserligen inte att finna i ändringsdirektivet, men i promemorian anser man att en sådan bestämmelse likväl torde vara förenlig med direktivet.¹⁴⁴

Resultatredovisning

När det gäller redovisningen av värdeförändringar på finansiella instrument har man två alternativ: ta in det förändrade värdet på tillgången eller skulden i resultaträkningen eller att redovisa värdeförändringen direkt i eget kapital. Ändringsdirektivets huvudregel är det förstnämnda alternativet och en motsvarande bestämmelse kommer enligt promemorian att tas in i ÅRL. I vissa fall ska värdeförändringarna dock, enligt direktivet, redovisas i en fond för verklig värde. Detta gäller framförallt säkringsinstrument, men eftersom denna uppsats inte omfattar säkringsredovisning kommer vi inte att gå in närmare på detta. Enligt direktivet får medlemsstaterna också tillåta eller fordra att värdeförändringar på en finansiell tillgång som är tillgänglig för försäljning och som inte är ett derivatinstrument redovisas direkt i eget kapital. För närvarande ger IAS 39 möjligheten att resultatföra värdeförändringar av detta slag, men enligt promemorian kommer denna möjlighet med all säkerhet att tas bort och det finns därför ingen anledning att ta med denna möjlighet i svensk lag. Istället bör det tas in en tvingande bestämmelse om att värdeförändringen i dessa fall ska redovisas i fonden för verkligt värde. När tillgången säljs, löses in eller inte längre kan utnyttjas av företaget bör det belopp som har ackumulerats i fonden via resultaträkningen föras över till periodens resultat.¹⁴⁵

6.2.2.5 Tilläggsupplysningar

Promemorians förslag är att samtliga företag som omfattas av ÅRL, oavsett om de tillämpar de nya värderingsbestämmelserna eller inte, ska i sina års- och koncernredovisningar lämna de tilläggsupplysningar om finansiella instrument som anges i ändringsdirektivet. Detta gäller bland annat om företaget inte har marknadsvärderat sina finansiella instrument. De ska då lämna uppgift om det verkliga värdet av förekommande derivatinstrument. Dessa regler är tvingande. Direktivet ger dock medlemsstaterna möjlighet att undanta mindre företag även från skyldigheten att lämna upplysningar om derivatinstrument. Detta kommer dock inte att utnyttjas i ÅRL. Enligt promemorian kan kostnaderna visserligen överstiga nyttan med att lämna dessa upplysningar, men det är av stor praktisk betydelse för bedömningen av företagets förhållanden. Det är också sällan som det förekommer derivatinstrument i små företag och om det trots allt skulle göra det är det då antagligen standardiserade derivat som är

¹⁴⁴ Justitiedepartementet, Ds 2002:42, *Redovisning och värdering av finansiella instrument*, s. 38f.

¹⁴⁵ Justitiedepartementet, Ds 2002:42, *Redovisning och värdering av finansiella instrument*, s. 40f.

enkla att värdera. Därför anser man i promemorian att ett obligatoriskt upplysningskrav inte borde bli alltför betungande och avstår från möjligheten i direktivet att frånta vissa företag skyldigheten att lämna upplysningar om derivatinstrument.¹⁴⁶

Det ska även lämnas upplysningar i förvaltningsberättelsen om risker med mera som är knutna till företagets instrument. Detta ska dock inte gälla företag med högst 10 anställda och högst 24 miljoner i tillgångar (så kallade 10/24-företag).¹⁴⁷

6.2.2.6 Förvaltningsberättelsen

Ändringsdirektivet innehåller också nya bestämmelser med avseende på vad förvaltningsberättelsen ska innehålla. Det föreskrivs bland annat att företaget ska lämna upplysningar om företagets mål och policy för finansiell riskstyrning och om företagets exponering för olika risker med anledning av dess innehav av finansiella instrument. Dessa föreskrifter är tvingande för medlemsstaterna och man anser i promemorian att de ska införas i 5 kap. ÅRL.¹⁴⁸

I det fjärde bolagsrättsliga direktivet framgår det att medlemsstaterna får undanta mindre företag från skyldigheten att upprätta förvaltningsberättelse. Detta har dock inte utnyttjats av Sverige fränsett att vissa lättnader har införts för sådana mindre företag, så kallade 10/24-företag (6 kap. 1 § fjärde stycket ÅRL). Man anser dock att de nya kraven på förvaltningsberättelsen är relativt betungande och att de i många fall endast kan uppfyllas med hjälp av experthjälp. Därför menar man i promemorian att mindre företag ska undantas denna skyldighet.¹⁴⁹

6.2.3 Vinstutdelning i aktiebolag

De nya bestämmelserna om värdering av finansiella instrument kommer att medföra möjligheten för företag att använda orealiserade vinster i sin utdelning till aktieägare. Detta strider mot nuvarande svensk lagstiftning.

Promemorians bedömning är att det för närvarande inte bör införas några utdelningsbegränsningar som särskilt avser orealiserade vinster. Dock diskuteras möjligheten att genom en bunden fond, dit orealiserade vinster måste överföras, begränsa vinstutdelningen av orealiserade vinster. Denna lösning anses emellertid vara alltför statisk. Det finns inget som säger att ett företag med ett fritt eget kapital som består endast av realiserade vinster har en mindre riskfylld finansiell ställning än ett företag vars fritt eget kapital delvis eller helt består av orealiserade vinster. Det kan därför oftast vara lämpligast att låta företaget självt bedöma om orealiserade vinster ska få delas ut.¹⁵⁰

¹⁴⁶ Justitiedepartementet, Ds 2002:42, *Redovisning och värdering av finansiella instrument*, s. 41f.

¹⁴⁷ Justitiedepartementet, Ds 2002:42, *Redovisning och värdering av finansiella instrument*, s. 42

¹⁴⁸ Justitiedepartementet, Ds 2002:42, *Redovisning och värdering av finansiella instrument*, s. 43

¹⁴⁹ Justitiedepartementet, Ds 2002:42, *Redovisning och värdering av finansiella instrument*, s. 43f.

¹⁵⁰ Justitiedepartementet, Ds 2002:42, *Redovisning och värdering av finansiella instrument*, s. 49f.

Aktiebolagskommittén har i sitt slutbetänkande lämnat ett förslag till nya bestämmelser om vinstutdelning (SOU 2001:1). Förslaget innebär att det kommer att finnas utrymme för utdelning av orealiserade vinster men samtidigt har kommittén föreslagit en förstärkt försiktighetsregel som ålägger företaget att pröva i vilken utsträckning fritt eget kapital kan delas ut. Justitiedepartementet har därför startat ett utredningsarbete som är inriktat på en analys av vad som kan vara ett lämpligt samband mellan redovisnings- och vinstutdelningsreglerna med hänsyn till pågående förändringar på redovisningsområdet. Därför anser man i promemorian att det ännu inte är lämpligt att införa någon bestämmelse om en bunden fond för orealiserade vinster, utan man vill vänta tills utredningen är klar.¹⁵¹

6.2.3.1 Upplýsningar i förvaltningsberättelsen

Promemorians förslag är att om företaget ska dela ut vinst, ska styrelsen i förvaltningsberättelsen lämna upplýsningar om de överväganden som har gjorts med anledning av vinstutdelningen. Det ska också lämnas upplýsning om i vilken utsträckning storleken av det egna kapitalet beror på att tillgångar har tagits upp till ett högre värde än anskaffningsvärdet eller om skulder har tagits upp till ett lägre värde än anskaffningsvärdet. Detta stämmer överens med vad Aktiebolagskommittén har föreslagit i ett betänkande om vinstutdelning i aktiebolag (SOU 1997:169) och bör hindra företag från att genomföra oförsiktiga utdelningar av orealiserade vinster. Upplýsningskravet gäller även om orealiserade vinster inte tas i anspråk för vinstutdelning. En vinstutdelning kan nämligen vara oförsiktig då en stor del av det återstående egna kapitalet utgörs av orealiserade vinster, även om själva utdelningen består av faktiska vinster.¹⁵²

6.3 Företagsintervjuer

Cardo AB är en internationell verkstadskoncern med affärsområdena Door och Pump. Koncernen har dotterbolag i ett 35-tal länder och antalet anställda är cirka 8200. Cardo omsätter cirka 11 miljarder kronor (år 2001) och 85 % av försäljningen svarar Europa för. Aktien är noterad på A-listan på Stockholmsbörsen sedan 1995. Vi intervjuade Mats Hedberg som är finansdirektör på Cardo.

Alfa Laval AB är en global verkstadsindustri som utvecklar, tillverkar och säljer specialprodukter och tekniska lösningar inom områden som till exempel flödesutrustning och värmewäxling. Koncernen har cirka 80 verksamhetsdrivande dotterbolag runt om i världen och antalet anställda är cirka 9200. De omsätter cirka 15 miljarder kronor. Alfa Laval är noterat på Stockholmsbörsens O-lista sen 17 maj år 2002. Här intervjuade vi Sven Knutsson som arbetar som Financial Controller på Alfa Laval.

Gambro AB är ett globalt företag inom medicinsk teknik och sjukvård med ledande ställning inom njursjukvård och blodkomponentteknologi. Företaget har fler än 20 400 medarbetare och är verksamt i över 40 länder.¹⁵³ Omsättningen uppgår till cirka 27 miljarder kronor.

¹⁵¹ Justitiedepartementet, Ds 2002:42, *Redovisning och värdering av finansiella instrument*, s. 50f.

¹⁵² Justitiedepartementet, Ds 2002:42, *Redovisning och värdering av finansiella instrument*, s. 51f.

¹⁵³ www.gambro.se/Page.asp?id=1849

Gambros aktie är sedan 1983 noterad på Stockholmsbörsen.¹⁵⁴ Vi intervjuade Fredrik Larsson som arbetar som Corporate Accounting Director på Gambro.

6.3.1 IAS 39

Nedan kommer vi att redogöra för hur de intervjuade företagen svarade på våra allmänna frågor. Som en grund tittade vi på hur företagen redovisar finansiella instrument i dagsläget och när företagen kommer att anpassa sig till IAS 39. Vi frågade om det fanns ett ökat behov av specialistkompetens för att anpassa företaget till IAS 39. Företagen fick ge sin syn på den nya standarden och vilka positiva och negativa konsekvenser de tror att den kommer att medföra för företaget.

Cardo

De som arbetar med ekonomin på Cardo är mycket väl medvetna om att de ska anpassa sig efter IAS 39 och tränger djupare in i frågan löpande. Som det ser ut i dag kommer de inte att anpassa sig till IAS 39 förrän år 2005. Detta oavsett hur Sverige ligger till med lagarna för att följa IAS. Då årsredovisningen år 2005 har år 2004 som jämförelse krävs det att redovisningen för år 2004 upprättas enligt samma regler. Det innebär således att redan 31/12 år 2003 måste arbetet påbörjas så att den ingående balansen år 2004 blir rätt. Cardo kommer därför att parallellredovisa internt enligt nuvarande regler och IAS 39 år 2004. När det gäller dotterbolagen anser Hedberg att det är upp till dem själva att avgöra vid vilken tidpunkt de vill börja sin anpassning. Cardo har inställningen att de kan klara mycket själva och kommer därför inte att ta in extra specialistkompetens utifrån för att redovisa enligt IAS 39. De kommer dock att kontinuerligt föra en dialog med sina revisorer. Löpande kommer personalen på Cardo själva att sätta sig in i problematiken med IAS 39.

I dagsläget har Cardo lite finansiella instrument då kassan är liten och behovet av placeringar är begränsat. De har aktier i dotterbolagen och intresseföretag samt terminsportföljer för säkring av framtida flöden. De få terminsaffärer, optioner och swappar som Cardo har redovisas direkt mot kundfordringar alternativt leverantörsskulder.

Vid frågan om hur man inom Cardo tror att IAS 39 kommer att påverka dem var uppfattningen negativ. En uppfattning Hedberg hade var att standarden kan få företag att sluta säkra sina transaktioner eftersom det kommer att bli för krångligt administrativt med de nya reglerna. Företag måste fråga sig om det verkligen är lönt att genomföra transaktionen. För att få in det i redovisningen krävs det att rätt regler och lagar följs och tester för att se om företaget uppfyller kraven. Detta leder till att Hedberg anser att IAS 39 kommer att påverka företaget negativt till viss mån. Han anser att de svenska reglerna är lättare att leva med, men samtidigt erkänner han att det ofta känns negativt i början när det införs nya regler. Däremot ser han det inte som att det kommer att leda till minskat handlingsutrymme för företaget. De tar hellre merarbetet än avstår från att göra en bra affär.

---

¹⁵⁴ www.gambro.se/Page.asp?id=1866

Alfa Laval

I dagsläget redovisar Alfa Laval både enligt US GAAP och enligt en del av IAS standarder. Skälet till att företaget måste anpassa sin redovisning till US GAAP är att de har företagsobligationer som handlas på börserna i Luxemburg och New York. De redovisar inte enligt IAS 39 ännu. Det är inte bestämt ännu när Alfa Laval ska upprätta sin redovisning enligt IAS 39. Det har i dag påbörjats arbete för att få en ökad kunskap om IAS 39. Knutsson tror att företaget kommer att klara mycket av redovisningen själv men att det kommer att finnas ett behov av punktinsatser från revisionsbyråer. Hans inställning till IAS 39 är i dagsläget övervägande negativ, det är alltför byråkratiskt och komplext samt inte anpassat till användarna (företag). Det positiva som Knutsson ser är de fördelar IAS 39 kan ge användarna av finansiell information. Detta eftersom finansiella instrument ska tas upp direkt och värderas till verkligt värde. Då företag ägnar sig åt trading åt det spekulativa hållet förs det upp till ljuset. Han ser heller inte klassificeringen av instrument som något större problem. Däremot ser Knutsson inga fördelar för företag som exempelvis bara sysslar med säkring. Kostnaden är större än nyttan. Han ser det dock inte som att dessa negativa aspekter kommer att påverka Alfa Lavals handlingsutrymme. De kommer att genomföra de transaktioner de anser vara rätt att genomföra, trots problematiken med IAS 39.

Gambro

Gambro kommer att anpassa sin redovisning till IAS 39 när det blir krav på detta i Sverige, vilket innebär från och med år 2005. Vi antar dock att företaget kommer att börja med parallellredovisning något år tidigare för att få jämförande siffror. Larsson tror att de antagligen kommer att behöva lite extra hjälp i övergångsskedet men att de sedan kommer att klara sig med befintlig personal och utbildningsinsatser. Gambros viktigaste finansiella instrument är kundfordringar, lån samt valutaterminer. Idag redovisar de sina finansiella instrument enligt lägsta värdets princip, som de enligt ÅRL är skyldiga att använda.

Larsson är inte helt säker på om IAS 39 kommer att påverka Gambro positivt eller negativt. De vill ha en förutsägbarhet i resultatet vilket man inte alltid har med lägsta värdets princip, menar han. Å andra sidan är han inte säker på om IAS 39 ger denna förutsägbarhet heller. Det ökade kravet på detaljer i redovisningen ser Larsson som minskat handlingsutrymme. Detta därför att det kan innebära att de rutiner och system som är uppbyggda under flera år måste ändras för att uppfylla vissa formkrav.

6.3.2 Värdering

Då finansiella instrument ska redovisas till verkligt värde enligt IAS 39 ställde vi frågor angående hur företagen kommer att arbeta för att fastställa verkligt värde och vilka svårigheter detta kan komma att skapa för företagen.

Cardo

Normalt sett vållar Cardos finansiella instrument inga värderingsproblem utan deras instrument går att jämföra med gällande marknadskurs genom ett treasury system. Frågan är då när en tillgång ska tas upp i balansräkningen. I dag redovisar Cardo tillgångarna på

likviddag (settlement date). I dag redovisas inget på affärsdagen (trade date). Problemet, enligt Hedberg, är att bestämma likviddagen på ett terminskontrakt. Cardo kommer att värdera på spotdagen trots att likviddagen är längre fram i tiden. De vill redovisa så att det ger en riktig bild. Cardo vill använda sig av en princip konsekvent, så att exempelvis en swap som består av olika kontrakt, redovisas enligt samma princip som övriga instrument.

Alfa Laval

Alfa Laval med sin internbank, Alfa Laval treasury international, har ett affärssystem, Twin, som hjälper dem att fastställa verkligt värde som läses av och förs till redovisningen. De ser inga problem med att fastställa det verkliga värdet på finansiella instrument utan tycker snarare att det är ett bra system. Lån och placeringar tas upp på likviddag medan derivat redovisas på affärsdag.

Gambro

Larsson ser en del praktiska problem i att fastställa marknadsvärden på vissa finansiella instrument som till exempel kundfordringar. Dessa har de ännu inte löst utan det är något som de måste jobba på. Även inbäddade terminskontrakt¹⁵⁵ ser Larsson som svåra att värdera till verkligt värde. När det gäller andra finansiella instrument finns många av dessa hos Gambros internbank. I deras back office system finns värderingsmodeller som de redan nu använder sig av för bland annat operativ uppföljning och riskmätning. Dessa kommer Gambro även fortsättningsvis att använda för att fastställa verkligt värde. Gambro redovisar en tillgång i balansräkningen på trade date. De har inte funderat på om de kommer att använda olika tidpunkter för olika kategorier av instrument, men sannolikt inte.

6.3.3 Klassificering

En nyhet med IAS 39 är att finansiella instrument ska delas upp i fyra olika kategorier. Det är kategorier som vi inte har i dagsläget i svenska redovisningsregler. Vad är företagens uppfattning om denna nya klassificering?

Cardo

Till skillnad från värderingen som Cardo inte såg som något stort problem anser de att klassificeringen kommer att skapa problem. Det kommer att bli administrativt krångligt med att klassificera instrument och lägga dem i olika fack samt att redovisa och informera om dem på olika sätt. Cardo ser risker med klassificering och de gränsfall som kan uppstå. Det kan innebära att företaget får avvakta med transaktionen på grund av klassificeringsproblem. När affären väl genomförs kan värdet ha gått upp eller ned vilket leder till en ökad riskfaktor. Cardo kommer att försöka få instrument klassificerade på det sätt som gagnar dem bäst vilket är att försöka få värdering enligt anskaffningsvärde. De kommer dock att vara konsekventa och arbeta efter samma princip genomgående. Det är tveksamt om företaget kommer att utnyttja det för att påverka resultatet vid dåliga tider.

---

¹⁵⁵ Inbäddat derivat: "A derivative may be a component of a hybrid (combined) financial instrument that includes both the derivative and a host contract – with the effect that some of the cash flows of the combined instrument vary in a similar way to a stand-alone derivative". (IAS 39, punkt 22)

Alfa Laval

Knutsson anser att det kan uppstå problem med att klassificera instrument, framförallt inledningsvis. Detta eftersom det kan vara svårt att få klarhet i vilket syftet är med en transaktion.

Gambro

Larsson ser det som problematiskt att finansiella instrument ska delas upp i fyra olika kategorier men Gambro kommer inte att klassificera om sina instrument i något särskilt syfte.

6.3.4 Orealiserade vinster

Eftersom verkligt värde generellt ska användas som värdering av finansiella instrument kommer orealiserade vinster samt förluster att uppstå. Hur kommer dessa att redovisas av företagen?

Cardo

Cardo har ännu inte bestämt om man kommer att redovisa orealiserade vinster mot resultaträkningen eller eget kapital. Detta beror naturligtvis på vilken klassificering de gör av sina instrument men som det är idag redovisar de allt mot resultaträkningen. Hedberg ser gärna en redovisning mot balansräkningen när den är möjlig men att det är beroende av vilken typ av transaktion det rör sig om.

Alfa Laval

Som Knutsson ser det kommer nästan alla orealiserade vinster och förluster att redovisas mot resultaträkningen eftersom det endast är värdeförändringar av tillgångar tillgängliga för försäljning som man har möjlighet att redovisa mot eget kapital. Alfa Laval har inga instrument som kan klassas som tillgängliga för försäljning. Därför kommer orealiserade vinster och förluster att redovisas mot resultaträkningen och de har ingen möjlighet att påverka detta.

Gambro

Gambro har inte funderat på hur de kommer att redovisa sina orealiserade vinster, men Larsson menar att det sannolikt kommer att bli i resultaträkningen.

6.4 Intervju med revisor

För att få en inblick i hur en expert på området upplever svenska företags anpassning till IAS 39 valde vi att intervjua en revisor. Vi har pratat med Anna Peyron som arbetar som auktoriserad revisor på Ernst & Young i Stockholm.

6.4.1 IAS 39

Peyron menar att den största förändringen som IAS 39 kommer att innebära för svenska företag är särkringsredovisningen. Men även marknadsvärdering av derivat innebär ett nytt sätt att tänka. Hon upplever att de flesta företags inställning till IAS 39 enbart är negativ. Rent

allmänt ses det ökade dokumentationskravet enbart som mer jobb. Men Peyron menar att det även leder till effektivare mätning. Tidigare regler har varit mer som ett ramverk, som ska tolkas. Nu kräver de ökade detaljerna i redovisningen ett helt nytt tankesätt och vi närmar oss US GAAP. Peyron anser inte att det ökade kravet på detaljer ger en mer rättvisande bild. Peyron märker en betydlig uppgång i efterfrågan på Ernst & Youngs specialistkompetens. De började med seminarier om IAS 39 i maj 2002. Då var visserligen inte intresset så stort, men under hösten har intresset ökat och de håller just nu på med ett antal konverteringsprojekt.

6.4.2 Värdering

Peyron ser egentligen inte några större problem med värdering till verkligt värde. Det är i så fall bara att hitta det verkliga värdet, vilket kan vara problematiskt när det gäller ränteswappar. Många företag vänder sig till sin bank och frågar, vilket inte är tillräckligt enligt Peyron. För att det inte ska bli några svårigheter för revisionsbyråerna att kontrollera företagens värderingar gäller det att byråerna har bra finanssystem, säger Peyron. Ibland får de vända sig utomlands, till exempel till New York. Men det anser hon bara är bra. Det krävs dock att revisionsbyråerna har specialister inom det här området, vilket kan vara problematiskt för de mindre byråerna.

6.4.3 Klassificering

Vad som är särskilt problematiskt med klassificeringen av finansiella instrument är att tillgångar som innehas för handelsändamål är så restriktivt, anser Peyron. Banker, till exempel, vill gärna värdera hela sin balansräkning till verkligt värde. Men innehållet i IAS 39 kommer att förändras redan nästa år, då en revidering av standarden kommer att ges ut. Hon tror då att innehav för handelsändamål kommer att bli mindre restriktivt.

På frågan om hon tror att företag kommer att klassificera om sina instrument svarar hon att det endast torde vara tillgångar tillgängliga för försäljning eftersom värdeförändringarna här kan redovisas i eget kapital, vilket är önskvärt för de flesta företag då man inte vill ha några jämförelsestörande poster i årets resultat. Fokus för analytiker och andra externa bedömare ligger normalt på årets resultat och inte på eget kapital. När det gäller innehav till inlösen finns det vissa straffregler (tainting). Om man bokar ut instrument från den här gruppen så får man inte ha något där på två år.

6.4.4 Orealiserade vinster

Peyron tror att de flesta väljer att redovisa de orealiserade värdeförändringarna i eget kapital. Det är dock endast tillgångar tillgängliga för försäljning som tillåter detta. Hon tror inte att det är någon risk att företag kommer att dela ut orealiserade vinster, då justitiedepartementet håller på med en utredning angående detta och som förmodligen kommer att resultera i att det införs vissa restriktioner. Det blir antagligen så att samma regler kommer att införas som gäller redan nu för finansiella företag. Orealiserade vinster kommer då att redovisas i en ej utdelningsbar fond, säger Peyron.

6.5 Telia och StoraEnso

Vad är det som skiljer sig mellan dagens svenska årsredovisningar och årsredovisningar anpassade efter IAS och framförallt IAS 39? Vi har valt att titta på de två företag i Sverige som troligtvis har kommit längst i sin anpassning till de nya reglerna, det vill säga Telia och StoraEnso. Tittar vi enbart på balans- och resultaträkningarna ser vi inga stora skillnader mellan de två systemen. Tittar vi däremot i noterna ser vi tydliga förändringar. Många noter ger en klar och tydlig information hur IAS 39 påverkar de enskilda posterna. Båda företagen har antingen i not eller i ekonomisk översikt utförlig information om hur de kategoriserar sina instrument och hur de har fastställt marknadsvärdet samt hur de har valt att redovisa detta.

StoraEnso har en post som kallas "Övrig comprehensive income" under eget kapital där de lägger vinster och förluster på värderingen av tillgångar tillgängliga för försäljning. I resultaträkningen har de valt att lägga vinster respektive förluster vid marknadsvärdering under posten finansnetto. Intressant att notera är att StoraEnso på balansdagen 2001, när de antog IAS 39, endast hade investeringar tillgängliga för försäljning. De använder sig av affärsdagsredovisning.¹⁵⁶

Vid fastställandet av verkligt värde använder StoraEnso olika metoder för olika typer av instrument. Allmänt omsatta derivat och värdepapper som innehas för handelsändamål eller är tillgängliga för försäljning värderas till de kurser som noteras på balansdagen. Verkligt värde på ränteswappar beräknas med hjälp av diskonterad kassaflödesanalys medan verkligt värde på terminer grundas på gällande terminskurser på balansdagen. Verkligt värde på långfristiga skulder beräknas utifrån noterade kurser eller av handlare erbjudna priser på identiska eller liknande instrument. Resterande typer av finansiella instrument värderas med hjälp av andra tekniker såsom optionsprissättningsmodeller och diskonterad kassaflödesanalys.¹⁵⁷

Telia redovisar sina finansiella instrument med tillämpning av likviddagsprincipen (settlement date). De betraktar sitt noterade värdepappersinnehav som tillgängligt för försäljning och redovisar därför förändringar i värdet på dessa mot eget kapital. Övriga värdeförändringar redovisas i resultaträkningen under posten finansiella intäkter och kostnader.¹⁵⁸

Telia redovisar de flesta av sina finansiella instrument till verkligt värde. Vid fastställandet av verkligt värde används officiella marknadsnoteringar på bokslutsdagen. Om sådana saknas gör de istället värdering genom diskontering av framtida kassaflöden till noterad marknadsränta för respektive löptid. Valutaswappar och valutaterminskontrakt värderas till terminskurs.¹⁵⁹

---

¹⁵⁶ StoraEnsos bokslut 2001

¹⁵⁷ Ibid.

¹⁵⁸ Telias årsredovisning 2001

¹⁵⁹ Ibid.

7 Analys

Här presenteras uppsatsens analys utifrån vår teori och empiri. I första avsnittet analyseras skillnaderna mellan dagens regler för finansiella instrument och IAS 39:s regler. I det andra avsnittet analyseras konsekvenserna av IAS 39 för svensk lagstiftning. Sist görs en analys av hur företag kan komma att påverkas av IAS 39.

7.1. Skillnad mellan svensk redovisningsteori och IAS 39

Vi har i uppsatsen tagit upp hur finansiella instrument redovisas enligt nuvarande regler samt vilka regler IAS 39 innehåller. Vi kommer här att analysera skillnaderna mellan regelsystemen och se vilka konsekvenser de nya reglerna kommer att medföra med hänsyn till värdering och klassificering.

7.1.1 Klassificering

I dagsläget finns det två uppdelningar av finansiella instrument som ska tas upp i balansräkningen enligt ÅRL. ÅRL använder sig av benämningen finansiella anläggningstillgångar eller finansiella omsättningstillgångar. Dagens klassificering beror på vilket syftet är med innehavet av tillgången. Då klassificeringen av tillgången påverkar dess värdering kan företag försöka klassificera efter vad som är lämpligast för dem. Då det däremot genom IAS 39 kommer fyra nya kategorier av finansiella instrument blir det mer regler att beakta innan ett finansiellt instrument ska klassificeras. Företag får i högre grad ta ställning till vad syftet är med innehavet av instrumentet. Ett problem med klassificeringen skulle kunna vara att företagets intention med innehavet inte alltid är känt eftersom kontrakt kan vara otydliga med att visa syftet med innehavet. Eftersom det förekommer vissa värderings- och redovisningsskillnader mellan de olika klasserna är det viktigt att rätt principer följs kontinuerligt. Det positiva med den nya klassificeringen är att samma klassificering redan finns i bland annat USA, vilket kan vara ett tecken på att man vill uppnå internationell harmonisering genom liknande regler. För svenska företag tror vi att klassificeringsfrågan kommer att påverka dem i den mån att de får mer regler att ta hänsyn till innan de kan klassificera ett finansiellt instrument.

De fyra olika klasserna av finansiella instrument har två värderingsprinciper. Klassen tillgångar som innehas för handelsändamål och klassen tillgängliga för försäljning är tämligen lika. Båda kan innehålla instrument som innehas i ett kortsiktigare handelssyfte. Uppfylls inte kraven för att klassa instrumentet som innehav för handelsändamål hamnar det i klassen tillgängliga för försäljning. Vi ser tendenser att en stor del av alla finansiella instrument kommer att klassas som tillgänglig för försäljning eftersom övriga klasser har snäva kriterier för att klassificera finansiella instrument enligt dessa. Detta resonemang hittar vi även hos Kevin Stevenson som tycker att klassificeringen av finansiella instrument är för likartade samt

att olika värderingsprinciper för olika klasser är inkonsekvent.¹⁶⁰ Instrument tillgängliga för försäljning ska värderas till verkligt värde och det förefaller vara så att företag strävar efter att klassificera sina instrument enligt detta. Detta på grund av att värdeförändringen kan redovisas mot eget kapital. Därav kan man fråga sig om några finansiella instrument kommer att hamna i klassen innehav för handelsändamål? Genom att många instrument kan komma att klassas som tillgängliga för försäljning kan det så småningom leda till att alla finansiella instrument kommer att värderas efter verkligt värde. Det finns förslag till detta inom de som arbetar med att utveckla IAS 39. Det normgivande organet Joint Working Group of Standard Setters, JWG, har bland annat föreslagit att alla finansiella instrument ska värderas till verkligt värde och att alla värdeförändringar ska redovisas över resultaträkningen.¹⁶¹

7.1.2 Värdering

Enligt IAS 39 ska de flesta instrument tas upp i balansräkningen samt värderas till verkligt värde på balansdagen. Detta kommer att ge en riktig bild av företagets ställning dock kommer det att leda till mer fluktuationer i resultatet. Värdering enligt ÅRL sker efter dess klassificering som anläggningstillgång eller omsättningstillgång. En finansiell omsättningstillgång som i dag värderas enligt reglerna efter lägsta värdets princip, vilket innebär det lägsta av anskaffningsvärdet och det verkliga värdet, kommer att påverkas på så sätt att det alltid är det verkliga värdet som ska redovisas. Vi anser att redovisningen då inte ger uttryck för någon försiktighetsprincip utan det verkliga värdet tas upp för att visa den mest rättvisande bilden. Det kommer att bli ungefär detsamma för finansiella anläggningstillgångar eftersom de i dag tas upp till anskaffningsvärdet med eventuellt en frivillig nedskrivning om värdet på balansdagen är lägre än bokfört värde. Detta ger en möjlighet att värdera enligt lägsta värdets princip liksom för omsättningstillgångar. Genom att nedskrivning är tillåtet blir det en form av redovisning till verkligt värde på balansdagen. Skillnaden ligger i att enligt IAS 39 kommer finansiella instrument att värderas till verkligt värde direkt i anslutning till balansdagen och således sker ingen jämförelse med anskaffningsvärdet. Fördelen med IAS 39 är de mer detaljerade och utförliga reglerna för finansiella instrument då det idag saknas sådana i svensk lagstiftning. Vi tror att det kommer leda till tydlighet och enhetlighet. Det finns dock risker att företag kommer att finna reglerna komplicerade den första tiden.

I ÅRL finns inget direkt angivet om när en finansiell tillgång ska tas upp i balansräkningen. IAS 39 skiljer på två tidpunkter då företag kan ta upp ett finansiellt instrument i balansräkningen. "Trade date" som innebär den tidpunkt då företaget förbundit sig att köpa tillgången medan "settlement date" är den tidpunkt då tillgången eller skulden kommit företaget tillhanda. Redovisningen påverkas således både av klassificering och vid vilken tidpunkt instrumentet balanseras. Det finns gråzoner när ett finansiellt instrument inte riktigt passar in på någon av definitionerna. Detta kommer således att skapa en del komplikationer för att få en helt klar definition när vilken av tidpunkterna ska användas. Om man relaterar tidpunktsfrågan till när en intäkt ska redovisas kan man anse att instrumentet först ska tas upp

¹⁶⁰ Steven, K., (1999), IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement – A short critique, *Journal of Financial Reporting*, s. 1-8

¹⁶¹ Rundfelt, R., (2001), IASC äntligen klara med förslaget till ny rekommendation om redovisning av finansiella instrument, *Balans nr 1*, s. 43

då det kommit företaget tillhanda med dess fördelar och risker. Då det däremot gäller instrument som derivat, exempelvis en termin, finns det ett kontrakt men själva tillgången eller skulden kommer företaget tillhanda senare. Är då syftet att företagen ska visa sin korrekta ställning och resultat krävs att sådana instrument balanseras enligt "trade date". I dag bokförs terminsaffärer normalt inte löpande utan först när vinst eller förlust kunnat konstateras genom likvidavräkning i samband med stängning av kontraktet, då sker värdering enligt lägsta värdets princip.

En effekt av värdering av finansiella instrument till verkligt värde är uppkomsten av orealiserade vinster samt förluster. Frågan är hur företag ska hantera orealiserade vinster? En utdelning av orealiserade vinster kan skapa problem för företaget på längre sikt. Detta eftersom utdelningen inte bör resultera i att det bundna egna kapitalet saknar täckning vilket kan leda till likvidation. I dagsläget föreskrivs det i ÅRL att posterna i balansräkningen ska värderas med rimlig försiktighet och att endast under räkenskapsåret konstaterade intäkter får tas med i resultaträkningen. Utgångspunkten är således att orealiserade vinster inte ska tas upp i resultaträkningen eller balansräkningen, vilket är ett uttryck för realisationsprincipen. En värdeökning i en finansiell tillgång ska först då den har avyttrats påverka det egna kapitalet. Värdering till verkligt värde kommer att leda till orealiserade vinster vilket kan jämföras med i dagsläget förekommande orealiserade vinster genom valutakursvinster som är ett undantag från principen om att endast konstaterade intäkter ska tas upp i resultaträkningen. Det egna kapitalets storlek kommer att vara beroende av de värdeförändringar som uppkommer till följd av att instrumenten ska värderas till sitt verkliga värde på balansdagen. Genom att värdera till verkligt värde kommer således realisationsprincipen att få mindre betydelse i detta sammanhang. Det kan te sig äventyrligt att dela ut orealiserade vinster ur ett borgenärskyddsperspektiv. Detta eftersom finansiella instrumentet kan förändras i värde på kort tid. Det kan komma att krävas att man i svensk lagstiftning reglerar hur företag ska hantera orealiserade vinster. Justitiedepartementet avvaktar och har ännu inte fastställt några regler.

Införandet av värdering till verkligt värde kommer att leda till en ökad volatilitet i både resultaträkning och eget kapital. Eftersom derivatkontrakt som tidigare inte tagits upp i balansräkningen nu ska tas upp kommer balansräkningens omfattning att öka. Genom detta kommer balansräkningen att få en ökad betydelse. Det är viktigt att företag gör analyser av hur känsliga de är för volatilitet i resultat och eget kapital. Eftersom värderingen är av betydelse för resultatet är det av stor vikt att lika finansiella instrument klassificeras och värderas efter samma principer för att ge en rättvisande och jämförbar bild.

En effekt av att finansiella instrument ska värderas till verkligt värde är att det kommer att krävas nya och säkra system för att värdera instrumenten. Företagens nuvarande system kanske inte kommer att klara av de nya värderingsreglerna. System kan behöva anpassas för att kunna beräkna korrekta verkliga värden. De företag vi har intervjuat ser dock inga problem med att värdera instrumenten till verkligt värde. Trots det tror vi att mindre företag kan behöva se över sina system och eventuellt förnya dem.

I samband med att företagens resultat blir mer volatilt kommer också företagens olika nyckeltal att påverkas. Då företag inom EU ska följa internationella regler för att få jämförbara årsredovisningar och på så sätt förenkla för internationella investeringar kan vi fråga oss om IAS 39 verkligen kommer att bidra till detta? Att samma regler följs och att verkligt värde används kommer enligt vår mening att få positiva effekter för investerare. Jämförbarheten förbättras samtidigt som det ger en korrekt bild av företagets värde på balansdagen. Genom IAS 39 kommer företagens totala redovisningsbild att bli annorlunda eftersom verkligt värde blir tongivande och poster som tidigare inte redovisats, off-balanceposter, ska redovisas i balansräkningen. Det förbättrar utomståendes möjligheter att bedöma företagets finansiella affärer, ställning och resultat. På så sätt tror vi att IAS 39 kommer att leda till jämförbara årsredovisningar mellan länder. Nackdelen är dock att den förbättrade jämförbarheten bara gäller för börsnoterade företag då reglerna inte kommer att gälla alla kategorier av företag.

Svenska försiktighetsprincipen kommer att påverkas eftersom det kommer att skapas orealiserade vinster och förluster. Försiktighetsprincipen innebär att endast konstaterade intäkter ska tas med i resultaträkningen. Försiktighetsprincipen kommer också till uttryck genom att företags tillgångar delas upp i omsättningstillgångar och anläggningstillgångar enligt ÅRL och har olika värderingsbestämmelser. Detta för att inte övervärdera och ge en icke rättvisande bild av företagets ställning. Genom att verkligt värde används vid balansdagen får årsredovisningen en korrekt ställning, dock tas ingen hänsyn till försiktighet eftersom orealiserade vinster samt förluster skapas. Genom reglerna i IAS 39 kommer tillförlitlighet i fokus istället för försiktighet.

7.2 Lagstiftning

Som vi tidigare har nämnt kommer IAS 39 att få stor påverkan på den svenska lagstiftningen. Vilka bra och dåliga konsekvenser får standarden och anpassningen till ändringsdirektivet för svensk lagstiftning och användarna av finansiell information? Vi kommer i detta avsnitt att titta närmare på denna problematik.

Generellt kan vi konstatera att IAS 39 i första hand är konstruerad och anpassad för storföretag. I och för sig har mindre företag ofta inte så mycket finansiella instrument men de något krångliga och omfattande reglerna i standarden kan vara svårhanterade för ett litet företag. Det kanske inte finns resurser eller möjligheter att hantera denna standard. Standarden gäller förvisso inte icke börsnoterade företag till en början men vi antar att reglerna kommer att omfatta alla företag inom en överskådlig framtid. Samtidigt kommer lagstiftningen att förändras på grund av IAS 39. Alla företag förutom börsnoterade företag kommer att ha en rättighet men inte en skyldighet att följa de nya reglerna kring finansiella instrument. Regeringen ser dock gärna att alla företag som omfattas av ÅRL väljer att följa de nya värderingsreglerna på grund av jämförbarhetskriteriet. Vi anser därför att regeringen borde utnyttja möjligheten att låta alla företag omfattas av regelverket kring finansiella instrument. Detta för att skapa ett enhetligt och tydligt regelverk som alla är tvungna att följa. Jämförbarheten skulle därmed öka och göra marknaden mer överskådlig för bland annat

investeringar och resursallokering. Vi är övertygade om att de mindre företagen som inte har så mycket finansiella instrument skulle kunna hantera de nya reglerna. Vi förespråkar enhetliga och klara regler som gäller alla företag som ska följa ÅRL.

Regeringen anser att de tilläggsupplysningar och de upplysningar företagen måste ge i förvaltningsberättelsen om sin finansiella situation och sitt risktagande är tillräckligt för att skapa en rättvisande bild av företagen. Detta gäller främst de företag som inte är tvungna att följa de nya värderingsreglerna i ÅRL. Vi kan till vissa delar hålla med dem men för att få klara och tydliga regler som inte kan missförstås eller utnyttjas bör alla företagsformer omfattas av de nya reglerna. En lag som alla får följa men inte är tvungna att följa är en ganska urvattnad lag. Jämförelsen kan vara lite hårdragen men det är som att skapa en trafiklag där du har möjlighet att följa hastighetsbegränsningen men samtidigt inte behöver det om du inte vill. Reglerna kring värdering av finansiella instrument verkar uppfattas som krångliga av företagen. Vilka av de företag som har möjligheten men inte skyldigheten att använda sig av reglerna kommer då att göra det? Ingen följer regler som är krångliga och resurskrävande om ingen tvingar dem att göra det. Därför tycker vi att regeringen borde ha krävt att alla de företagsformer som omfattas av ÅRL skulle ha omfattats av de nya värderingsreglerna.

Ett annat problem är att de redovisningsregler som Sverige nu måste anpassa sig till grundar sig på annan rättslig tradition. När den ska anpassas till svensk lagstiftning får de stora effekter på vår befintliga juridiska struktur. Vi får väl inse att USA, Storbritannien, Tyskland och andra stora aktörer på världsmarknaden sätter agendan och styr i vilken riktning harmoniseringen går. De juridiska strukturer som nu byggs upp inom EU, framförallt inom redovisningsområdet, påverkas starkt av angloamerikansk och germansk redovisningsrätt. Detta behöver inte bara vara negativt utan kan ses som en injektionsspruta för det svenska regelverket och de normbildande organen. Det ställer högre krav på våra lagstiftare och de som sitter med i de normgivande organen att verkligen få reglerna att stämma överens med övrig lagstiftning.

Det för oss över på nästa svårighet med anpassningen. Det kan uppstå problem med att anpassa våra associationsrättsliga regler till IAS 39. Detta gäller främst reglerna om begränsning av vinstutdelning. Eftersom reglerna ofta ser annorlunda ut internationellt för deras motsvarighet till aktiebolag måste vi anpassa vår associationsrätt efter de nya reglerna. Den annorlunda rättsordningen gör att riskerna för att dela ut orealiserade vinster ökar men att begränsningar i regelverket kommer att genomföras. De förslag som regeringen och Aktiebolagskommittén har kommit med på detta område verkar väl genomtänkta. Det är inget som säger att ett företag med ett fritt eget kapital som endast består av realiserade vinster har en mindre riskfylld finansiell ställning än ett företag vars fritt eget kapital utgörs av orealiserade vinster. Detta gör kommitténs förslag att det kommer att finnas utrymme för utdelning av orealiserade vinster med en förstärkt försiktighetsregel till en bra lösning. Sverige bör göra så till en början innan vi har hunnit skaffa oss en uppfattning om hur stort problemet egentligen är. Detta ökar i sin tur kraven på revisorn då denne granskar bokslut och förvaltningsberättelse. I och med de tvingande tilläggsupplysningarna bör både revisorn och

användarna av den finansiella informationen kunna utvärdera företagens finansiella situation och risktagande. Styrelsen är fortfarande ytterst ansvariga för företagets redovisning och den utdelning som ges trots de nya och mer ”liberala” reglerna. Vi får därför anta att de flesta företag i Sverige inte vill utsätta sig för risken för likvidation och är därmed rimligt försiktiga i sina utdelningar.

7.2.1 God redovisningssed

Frågan är om vad som kommer att hända med det svenska begreppet god redovisningssed i och med anpassningen till de olika IAS standarder som finns. IAS 39 är mycket detaljerad och innehåller klara och tydliga regler om vad företagen får och inte får göra. God redovisningssed bygger på att så lite som möjligt ska vara detaljreglerat och det är istället upp till parterna på marknaden att bestämma detaljerna. Lagen blir ett ramverk som alltid måste följas medan detaljerna inom ramen bestäms av normgivande organ. Då IAS blir allmänt accepterad i den praktiska redovisningen kan den sägas utgöra god redovisningssed. Den kommer i högre grad att bygga på domstolspraxis och detaljerad reglering istället för på normgivning. Därmed kommer en spontan utveckling av redovisningen att begränsas, vilket var en av huvudtankarna bakom god redovisningssed. Samtidigt kommer kanske behovet av en spontan redovisningsutveckling att minska i och med de klara och detaljerade reglerna.

Eftersom det inom svensk redovisningsrätt inte har funnits principer för värdering och redovisning av finansiella instrument skapar IAS 39 en rad problem. God redovisningssed kan inte längre användas i sin ursprungliga mening utan får ge vika för en mer detaljerad reglering i lag. Finansiella instrument utgör en stor risk för företagen och det finns ett ökat behov att säkra sig för dessa risker. Vi anser därför att en mer detaljerad reglering av dessa instrument kan vara bra. Även om de företag vi intervjuade inte påstod sig ha så mycket finansiella instrument är vi övertygade om att handeln med sådana instrument kommer att öka. Deras betydelse för redovisningen och för företagets finansiella ställning kommer definitivt att öka vilket gör reglerna i IAS 39 intressanta. Samtidigt måste vi vara medvetna om att en ökad detaljreglering i lag minskar handlingsutrymmet och möjligheterna till en snabb redovisningsutveckling inom området. Förändringarna och uppfinningsrikedomen på de finansiella marknaderna är större än lagstiftarens möjlighet att alltid ligga i fas med denna utveckling. Redovisningsutvecklingen och dess regler riskerar därmed att hamna på efterkälken i jämförelse med den marknad den är till för att informera.

7.2.2 Rättvisande bild och övriga principer

När det gäller rättvisande bild är det enklare. Från och med 2005 ska alla svenska börsnoterade företag följa IAS standarder. Följer företagen bara de gällande standarderna och ställer upp sina finansiella rapporter enligt dessa ger detta en rättvisande bild av företagets ställning och resultat. De finansiella rapporterna måste naturligtvis även följa de krav som föreställningsramen fastställer.¹⁶² Detta innebär med andra ord att dessa företag inte kan hänvisa till en motstridig inhemsk regel eller norm och på det sättet tro att de har uppnått

¹⁶² Jönsson Lundmark, B., (1999), *IASC och IAS – en introduktion*, s. 63

rättvisande bild. Genom att följa IAS behöver företagen aldrig undra om de ger en rättvisande bild. På så sätt har begreppet rättvisande bild fått en mer klar och tydlig definition. Företagen kan inte med hänvisning till rättvisande bild skapa egna principer som de sedan använder för att de själva tycker de ger en mer rättvis bild av företagets ställning. I och för sig får de göra detta idag men med en mer klar och tydlig reglering av begreppet minskar riskerna med denna typ av förehavanden.

I och med införandet av IAS reglerna får de svenska grundläggande principerna allt mindre betydelse. Detta gäller framförallt försiktighetsprincipen som med de nya reglerna i IAS 39 minskar i betydelse. Detaljrikedomen i standarden gör en försiktighetsbedömning onödig då reglerna klart och tydligt återger tillåtna värderingsprinciper. Värderingsprinciperna ger i sin tur en mer korrekt bild av företagets finansiella ställning och resultat men kan samtidigt skapa orealiserade vinster. När försiktighetsprincipen försvinner kräver detta mer av läsaren av informationen. Revisorn får troligtvis ett enklare jobb då det ofta finns ett marknadsvärde för de flesta finansiella instrument. Istället för anskaffningsvärden får vi korrekta värderingar av de tillgångar och skulder som ett företag har. Vi står alltså i situationen där vi går från försiktighet till tillförlitlighet. Detta tycker vi ger en mer rättvisande bild. Försiktighet och riskerna att företagen delar ut orealiserade vinster är underställda kraven på en rättvisande och tillförlitlig bild av företagets finansiella ställning och resultat.

7.2.3 Marknadsvärde eller verkligt värde?

Vad är det då som skiljer ett marknadsvärde och ett verkligt värde? Ser vi på definitionerna av dessa två begrepp, se avsnitt 5.1.2, är skillnaden hårfin. Det är olika sätt att uttrycka samma sak. Promemorian vill däremot att företagen använder begreppet marknadsvärde som värderingsprincip på grund av den befintliga definitionen av verkligt värde i ÅRL. Här anses verkligt värde vara det verkliga värdet på instrumentet minus eventuella transaktionskostnader. Standarden skiljer inte på marknadsvärde och verkligt värde utan använder begreppet "fair value" som övergripande begrepp vid värdering. Varför envisas då regeringen med att skilja på två begrepp som egentligen betyder samma sak? Borde regeringen inte istället ändra på definitionen av verkligt värde i den svenska lagstiftningen och anpassa den efter gällande internationella regler? För att förenkla förståelsen av finansiella rapporter bör regeringen därför anamma definitionerna om anskaffningsvärde och verkligt värde i IAS 39 när det gäller finansiella instrument. Att ha två definitioner på samma begrepp bara för att man vill ta den gyllene medelvägen är inte bra när det gäller att försöka få klara och tydliga regler.

7.3 Företag

Vi kommer här att analysera resultatet av de tre företagsintervjuer vi har gjort och, i den utsträckning det är möjligt, även de två årsredovisningar som vi har granskat. Vi kommer att jämföra detta med den intervju vi har gjort med en revisor för att se om företag och sakkunniga uppfattar problematiken kring IAS 39 på samma sätt.

7.3.1 IAS 39

Det framgår tydligt att alla tre företag vi har intervjuat anser att IAS 39 är komplex och krånglig. Även om samtliga är mer insatta i de nya reglerna än många andra företag (vilket har framgått vid våra inledande rundringningar) så finns det fortfarande många frågetecken och det är många problem de ännu inte har tagit itu med. Trots detta tror både Cardo och Alfa Laval att de kommer att klara av det själva utan nämnvärd experthjälp från revisionsbyråer. Samtidigt ser Anna Peyron, som är auktoriserad revisor, en tydlig uppgång i efterfrågan på deras specialistkompetens. Dessa uppgifter är motstridiga, men vi tror att det finns anledning att anta att företagen, för att kunna få en korrekt redovisning enligt IAS 39, kommer att behöva mer hjälp än vad de har beräknat.

Både Gambro och Cardo kommer inte att följa IAS helt och hållet förrän de är tvungna, det vill säga år 2005. Detta tror vi gäller för de flesta företag. De flesta vill nog vänta så länge de kan då det tar tid att sätta sig in i problematiken med de nya reglerna. Men som Cardo nämner, innebär det ändå att företag måste börja arbeta med de utgående balanserna redan år 2003 då år 2004 måste ha jämförbara siffror med år 2005. Några undantag finns det naturligtvis. Telia och StoraEnso är två av dessa. Anledningen till deras tidiga anpassning till IAS 39 nämns dock inte i deras årsredovisningar.

Alla tre företag vi har intervjuat har uppfattningen att IAS 39 till stor del kommer att påverka dem negativt. Även Peyron har i sina kontakter med företag fått intrycket av detta. De ser just nu inga fördelar med IAS 39 utan ser det endast som merarbete. Men som utomstående kan vi konstatera att så är oftast fallet när invanda rutiner och system måste ändras. Om några år när de nya rutinerna är invanda kommer företagen antagligen till viss del att ha en annorlunda syn på det än vad de har idag och kan kanske till och med se några fördelar med det. Peyron menar att det ökade dokumentationskravet ger en effektivare mätning och som Sven Knutsson på Alfa Laval säger, ger IAS 39 användarna av finansiell information en bättre bild av företaget.

7.3.2 Värdering

Företagen ser inga större problem med värdering till verkligt värde. De flesta större företag verkar ha väl inarbetade system för mätningar av dessa slag. Både i Telias och StoraEnsos årsredovisningar får vi en tydlig bild av vilka värderingsmetoder företagen använder för olika typer av finansiella instrument. De tar inte bara upp de fyra olika kategorierna utan går igenom vilka metoder som används vid olika typer av terminer, swappar och så vidare. Inte heller Peyron ser värdering till verkligt värde som särskilt problematiskt och även hon pekar på vikten av att företagen har bra finanssystem. Gambro, däremot, ser det som problematiskt att värdera vissa slag av finansiella instrument, till exempel kundfordringar, till verkligt värde. Exakt vad de anser vara svårt har vi tyvärr inte fått veta och kan därför inte dra några slutsatser av detta. Kanske är det så att Gambro inte har några utarbetade metoder för värderingen av dessa, då de i nuläget inte betraktas som finansiella instrument, och ser det därför som ett problem. Angående vilken tidpunkt företagen tar upp en finansiell tillgång i balansräkningen kan vi inte se någon särskild trend.

7.3.3 Klassificering

Klassificeringen av finansiella instrument ser samtliga företag som problematiskt. Det är framförallt det praktiska kring klassificeringen de syftar på, till exempel att bestämma vilken kategori ett visst instrument tillhör och det administrativa kring det. Peyron ser snarare reglerna i IAS 39 som ett problem då innehav för handelsändamål är alltför restriktivt. Både Cardo och Alfa Laval tror att de kommer att omklassificera en del instrument så att det gagnar företaget. Det finns anledning att anta att det även gäller de flesta andra företag. Peyron tror att det särskilt gäller omklassificering till tillgänglig för försäljning då värdeförändringar i denna kategori ska redovisas i eget kapital, vilket verkar vara önskvärt för de flesta företag.

7.3.4 Orealiserade vinster

Då det i IAS 39 finns regler för vilka värdeförändringar som ska tas upp i resultaträkningen respektive eget kapital kan företagen endast i viss mån påverka detta genom klassificeringen av sina instrument. Peyron tror att de flesta, för att undvika den volatilitet i resultatet som verkligt värde annars kan medföra, väljer att redovisa värdeförändringar av finansiella instrument i eget kapital. Detta borde betyda att den största gruppen av finansiella instrument hos många företag kommer att vara instrument tillgängliga för försäljning, då det endast är i denna grupp som värdeförändringar ges möjlighet att redovisas i eget kapital. Cardos svar bekräftar företagets önskan om att få redovisa orealiserade vinster i eget kapital. Däremot strider dessa uppgifter mot både Gambros och Alfa Laval. De säger båda att de förmodligen kommer att redovisa sina orealiserade vinster i resultaträkningen. Hos Gambro vet vi inte orsaken till detta men hos Alfa Laval är det för att de inte har några finansiella instrument som kan klassas som tillgängliga för försäljning.

---

8 Slutsats

I detta kapitel presenterar vi de slutsatser vi har kunnat dra av våra undersökningar och analyser.

Vi har i denna uppsats undersökt skillnaderna mellan nuvarande svensk redovisningsteori och den internationella redovisningsstandarden IAS 39 och vilken effekt denna kommer att få på svensk lagstiftning. Vi har främst riktat in oss på vilka effekter den får för värdering och klassificering av finansiella instrument. Vi har även undersökt vilka konsekvenser IAS 39 kommer att få för ett fåtal svenska börsnoterade företag och utifrån detta gjort vissa antaganden.

Vi anser att värdera och ta upp finansiella instrument till verkligt värde ger en mer rättvisande bild av företagens ställning och resultat. Dagens försiktighetsprincip gör att företagen inte redovisar bland annat derivat och när finansiella instrument redovisas görs det till det lägsta värdet av anskaffningsvärdet eller verkligt värde. Därför anser vi att IAS 39 skapar möjlighet att på ett bättre sätt kunna jämföra företag och branscher i olika länder. Vi går från försiktighet till tillförlitlighet. Den mer rättvisande bilden av företagens ställning och resultat gör att användarna av den finansiella informationen lättare kan jämföra olika och likvärdiga alternativ. Det kan bland annat gälla vid belåning, investering eller annan verksamhet där riskerna måste kunna analyseras på ett tillförlitligt sätt. En mer enhetlig redovisning mellan olika länder skapar incitament för ökad konkurrens om de begränsade resurser som finns och förhoppningsvis leder det till ett bättre utnyttjande av dessa resurser.

En annan viktig effekt av IAS 39 är de orealiserade värdeförändringar som uppstår då företag värderar sina finansiella instrument till verkligt värde. Det finns risker att företagen delar ut för stora utdelningar i och med att en värdestegring på ett finansiellt instrument för det mesta redovisas i resultaträkningen trots att värdeökningen inte är realiserad. Vi anser dock att detta problem troligtvis inte kommer att bli så omfattande och är underställt kravet på en rättvisande bild av företagets ställning och resultat. Regeringen och Aktiebolagskommittén jobbar också med anpassning av utdelningsreglerna i ABL för att minimera riskerna med utdelning av bundet eget kapital.

IAS 39 medför en för Sverige ny klassificering av finansiella instrument. I dagens ÅRL skiljer man på anläggningstillgång och omsättningstillgång. Med den nya standarden får vi fyra kategorier av finansiella instrument som klassificeras utifrån vilket syfte och vilka intentioner som finns med innehavet eller transaktionen. De mer detaljerade reglerna minskar riskerna för att instrument klassificeras fel. Vi får en indelning av dem vilket gör det lättare för användarna av informationen att få en bättre överblick av företagets finansiella ställning och vilken riskbenägenhet företaget har. Samtidigt kan det vara svårt att placera vissa instrument i en bestämd kategori. Vi tror att många finansiella instrument kommer att

klassificeras som tillgängliga för försäljning på grund av de något snäva definitionerna av de övriga kategorierna. Vi hade velat se enhetliga värderingsprinciper för alla kategorier av instrument för enkelhetens och tydlighetens skull.

Vår lagstiftning kommer att påverkas genom att Sverige måste införa de ändringsdirektiv EU har beslutat om. Dessa ändringsdirektiv bygger på IAS 39 och de regler om värdering och klassificering av finansiella instrument som finns i denna standard. Bland annat kommer värdeförändringar av dessa instrument att leda till att företagen kommer ha möjligheten att dela ut orealiserade vinster. Vidare kommer inte alla företag som omfattas av ÅRL att behöva följa de nya värderingsreglerna i denna lag. Vi anser att regeringen, för skapa klara och tydliga regler, borde ha utnyttjat sin möjlighet att låta alla företag som omfattas av ÅRL vara tvingade att följa de nya reglerna. Företagen får men ska inte följa reglerna vilket gör dem något urvattnade.

Vi anser att principen god redovisningssed kommer att få en ny innebörd i och med Sveriges anpassning till de nya reglerna. Reglerverket i IAS 39 är mycket detaljerat och ger tydliga anvisningar om vad som är ett finansiellt instrument och hur det ska värderas. I Sverige har det varit upp till de normgivande organen att skapa rekommendationer kring detta område då lagstiftningen har varit obefintlig. Vi går från en spontan redovisningsutveckling till en tydlig och klart detaljerad lagstiftning som bygger mer på domstolspraxis än på normgivning. Försiktighetsprincipen är ytterligare en princip som kommer att förändras. I och med värderingen av instrument till verkligt värde och därigenom skapandet av orealiserade värdeförändringar går vi från försiktighet till tillförlitlighet. Ett företag som visar sitt verkliga värde anser vi ger en mer rättvisande bild av dess ställning och resultat än en värdering till lägsta värdets princip.

De företag vi har intervjuat har i vissa fall en lite annan syn på IAS 39 än vad vi har. Detta kan främst bero på att vi jobbar teoretiskt med standarden medan företagen måste jobba praktiskt med problematiken. Dessutom har vi i denna uppsats inte berört problematiken med säkringsredovisning vilket verkar skapa de största bekymren hos företagen. De intervjuade företagen är i hög grad negativt inställda till IAS 39. De anser att standarden är både byråkratisk och komplicerad. En anledning till detta kan vara att det är en ny standard som skiljer sig så pass markant från rådande reglering och normer. Vi tror att personer som har jobbat med redovisning under en längre tid och är väl insatta i de nuvarande reglerna kan se de nya reglerna som jobbiga och onödiga. De anser väl att systemet fungerar väl och är ovilliga att ändra på detta. Samtidigt anser vi själva att reglerna till vissa delar är väldigt omfattande och detaljerade men att detta bara är positivt i jämförelse med dagens i stort sett obefintliga reglering. Det är inte värre än att reglerna går att förstå och lära sig och vi är övertygade om att när företagen väl har satt sig in i problematiken och byggt upp redovisningssystemen därefter, kommer synen att vara en annan.

Företagen är i stor utsträckning medvetna om IAS 39 och vilka följder den kommer att få för deras redovisning. De tror att de i stor utsträckning kommer att kunna klara anpassningen till standarden själva men att det kommer att behövas insatser från specialister inom området,

---

framförallt i början. Ett av företagen vi intervjuade önskade utnyttja möjligheten att redovisa så mycket som möjligt av värdeförändringar på finansiella instrument mot eget kapital. Det innebär att de skulle försöka klassificera sina finansiella instrument som tillgängliga för försäljning när det är möjligt. Revisorn vi intervjuade var av samma åsikt och ansåg att de flesta företagen ville få sina instrument klassificerade som tillgängliga för försäljning. Trots detta ansåg de två andra företagen i vår intervju att de ville redovisa mot resultaträkningen. Ett av dessa företag hade dock ingen möjlighet att redovisa mot eget kapital då de inte hade några instrument som kunde klassas som tillgängliga för försäljning. Själva anser vi att möjligheten att redovisa mot eget kapital måste vara fördelaktigt i jämförelse med redovisning mot resultaträkningen. På så sätt minskar företagen riskerna med ett alltför volatilt resultat och de effekter det kan få för bland annat aktiekursen.

IAS 39 kommer att revideras och förändras. Man kommer troligtvis inte att använda sig av olika värderingsprinciper för olika typer av instrument utan värdering kommer att ske till verkligt värde för alla sådana instrument. Detta skapar därför underlag för vidare forskning och debatt. Det hade varit intressant att undersöka hur företagen tillämpar reglerna efter 2005 och hur de uppfattar standarden när de praktiskt har arbetat med den en tid. Ämnet är intressant och alltid lika aktuellt då finansiella instrument utgör och kommer att utgöra en viktig del i företagets ställning och resultat.

9 Källförteckning

Litteratur

- Allén, S., red, (1995), *Nationalencyklopedin*, Bra Böcker AB, Höganäs. Uppslagsord swap.
- Andersen, I., (1998), *Den uppenbara verkligheten*, Studentlitteratur, Lund.
- Arbnor, I., Bjerke, B., (1994), *Företagsekonomisk metodlära*, Studentlitteratur, Lund.
- Artsberg, K., (1992), *Normbildning och redovisningsförändring – värderingar vid val av mätprinciper inom svensk redovisning*, Lund University Press, Lund.
- Eriksson, L. T., Wiedersheim-Paul, F., (2001), *Att utreda forska och rapportera*, Liber Ekonomi, Malmö.
- Jönsson Lundmark, B., (1999), *IASC och IAS – en introduktion*, KPMG, Stockholm.
- Kamal, S., et al. (2000), *Dagens Industris ABC*, Dagens Industri AB, Stockholm.
- Kedner, G., (1990), *Svensk anpassning till EG:s normer för årsredovisning*, Studentlitteratur, Lund.
- Knutsson, M., (1996), *Årsredovisninglagen: en kommentar*, Juristförlaget, Stockholm.
- Patel, R., Davidsson, B., (1994), *Forskningsmetodikens grunder*, Studentlitteratur, Lund.
- Solvang, B. K., Holme, I. M., (1997), *Forskningsmetodik*, Studentlitteratur, Lund.
- Thomasson, J., (2000), *Extern redovisning och finansiell analys*, Liber Ekonomi, Malmö.
- Thomasson, J., et al. (1999), *Den nya affärsredovisningen*, Liber Ekonomi, Malmö.
- Wahlström, G., (2000), *Nya förutsättningar för reglering av extern redovisning*, Göteborg.
- Walton, P., et al. (1998), *International Accounting*, International Thomson Business Press, London.

Artiklar

- Artsberg, K., (1998), "Accounting in Scandinavia", *International Accounting*, International Thomson Business Press, London, s. 268-294.
- Bäckström, A., (2002), "Finansiell riskhantering och säkringsredovisning enligt IAS 39", *Magasinet, nr 1*, KPMG, s.6-7.
- Rundfelt, R., (2001), "IASC äntligen klara med förslaget till ny rekommendation om redovisning av finansiella instrument", *Balans, nr 1*, s. 43-44.
- Steven, K., (1999), "IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement – A short critique", *Journal of Financial Reporting*, Vol. 1 No. 1, s. 1-8

Öhrlings PricewaterhouseCoopers, (2002), *IAS 2005, en revolution*,
<http://www.pwcglobal.com/se/swe/ins-sol/spec-int/ias/artikel_revolution.html> 2002-11-06
kl. 15.40.

Lagar , rekommendationer och offentliga publikationer

Föreningen Auktoriserade Revisorer, FAR, (2000), *FAR:s redovisningsrekommendation nr 12 Redovisning av aktier och andelar*, Föreningen Auktoriserade Revisorer, FAR, Stockholm.

International Accounting Standard Board, IASB, (2000), *International Accounting Standard IAS 39, financial instruments: Recognition and measurement*, International Accounting Standard Board, London.

Justitiedepartementet, (1997), SOU 1997:168, *Vinstutdelning i aktiebolag*, Fritzes förlag, Stockholm.

Justitiedepartementet, (2002), *Ds 2002:42 Redovisning av finansiella instrument*, Fritzes förlag, Stockholm.

Justitiedepartementet, (2002), Ministerrådspromemoria KOM(2002)259
<http://www.riksdagen.se/eu/Riksdagen/EUN/MinisterPm0102/ministerpm_42_inre_p>,
2002-11-06 klockan 16.00.

Redovisningsrådet, (1995), *Föreställningsram för utformning av finansiella rapporter*, Redovisningsrådet, Stockholm.

Redovisningsrådet, (2000), *Redovisningsrådets rekommendation, RR 17 Nedskrivningar*, Redovisningsrådet, Stockholm.

Redovisningsrådet, (2002), *Redovisningsrådets rekommendation, RR 27 Finansiella instrument: Upplysning och klassificering*, Redovisningsrådet, Stockholm.

Svensk författningssamling, SFS 1975:1385 (1975) *Aktiebolagslag*.

Svensk författningssamling, SFS 1991:980 (1991), *Lag om handel med finansiella instrument*.

Svensk författningssamling, SFS 1995:1554, (1995) *Årsredovisningslag*.

Svensk författningssamling, SFS 1999:1078 (1999) *Bokföringslag*.

Övrigt tryckt material

Ernst & Young, (2002), företagsinternt material

PricewaterhouseCoopers, (2000), *International Accounting Standards: Financial Instruments - Understanding IAS 39*, PricewaterhouseCoopers.

Telia AB, (2002), *Telias årsredovisning 2001*, Telia AB, Stockholm.

StoraEnso Oy, (2002), *Bokslut 2001*, StoraEnso Oy, Helsingfors.

Nilsson, S.A., (2002), Föreläsningsmaterial från Magisterkurs i redovisning, Lunds Universitet.

Hemsidor

Alfa Laval AB, <www.alfalaval.com>

Cardo AB, <www.cardo.se>

Gambro AB, <www.gambro.se/Page.asp?id=1866>, <www.gambro.se/Page.asp?id=1849>, 2003-01-02, kl. 11.15.

Nordea, <http://www.nordea.se/foretag/tjanster/faktablad/utl_swap>, 2002-12-16, kl. 14.55.

Redovisningsrådet, <www.redovisningsradet.se>, 2002-11-06 kl. 16.10.

Deloitte & Touche, <www.deloitte.se>

Ernst & Young, <www.ey.se>

KPMG, <www.kmpg.se>

Öhrlings PricewaterhouseCoopers, <www.pwc.se>

Intervjuer

Cardo AB

Mats Hedberg, Finansdirektör.

Besöksintervju den 2 december 2002

Alfa Laval AB

Sven Knutsson, Financial Controller

Besöksintervju den 4 december 2002

Gambro AB

Fredrik Larsson, Corporate Accounting Director

Intervju via email den 30 december 2002

Ernst & Young

Anna Peyron, Auktoriserad revisor

Telefonintervju den 13 december 2002